

**BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ “NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL”
VASLUI**

M I L E S C I A N A

REVISTĂ DE PROMOVARE A CULTURII VASLUIENE

**Nr. 2
Vaslui, 2005**

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Redactor șef: prof. Elena Poamă

Redactor șef adj.: prof. Andriana Bojian

Colaboratori: prof. Teodor Pracsiu, prof. Lina Codreanu

Lectori: Elena Poamă, Carmen Radu, Liliana Moga

Tehnoredactare: Luminița Șerban, Ionuț Tudor

Coperta: Ionuț Tudor

Culegere computerizată: Andriana Bojian

Mulțumim d-nei Lina Codreanu pentru documentele puse la dispoziție.

Editat și tipărit la Biblioteca Județeană
“Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

ISSN 1841 - 4133

LA ANIVERSARE - THEODOR CODREANU – 60 de ani

“Omul sfințește locul! La noi a existat și încă se mai poartă ideea că numai la București sau în marile centre culturale (Iași, Cluj) te poți afirma ca scriitor. Theodor Codreanu (și alții ca el) infirmă această concepție. A demonstrat că, mai ales acum, provincia este mai creatoare și mai valoroasă, estetic și etic, decât centrul! Dacă nu a părăsit orașul Huși înseamnă că acest topos i-a fost înscris în soartă, iar, dintr-o altă semnificație, că nu a dorit să fie și nici nu este un parvenit. Cred că îl caracterizează statornicia, seriozitatea lucrului așezat și bine făcut, atât ca profesor de limba română, cât și ca scriitor.”

Simion BOGDĂNESCU

TIMP DUMAN !

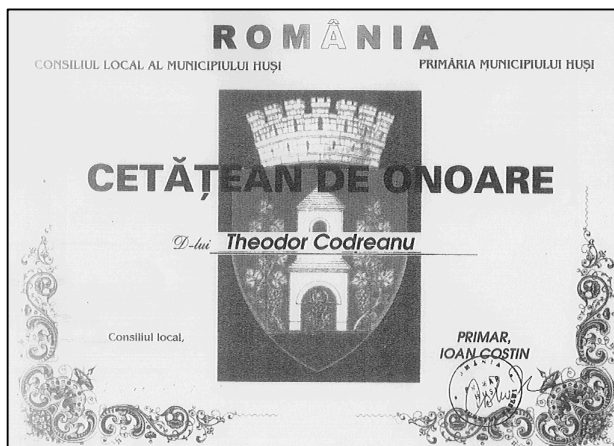
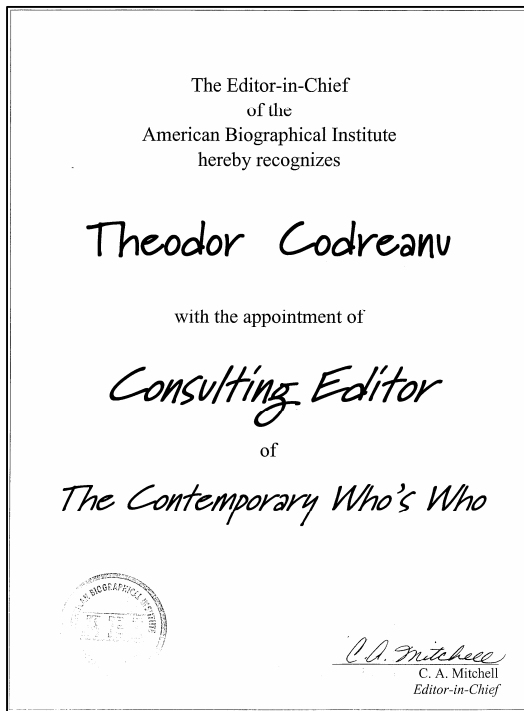
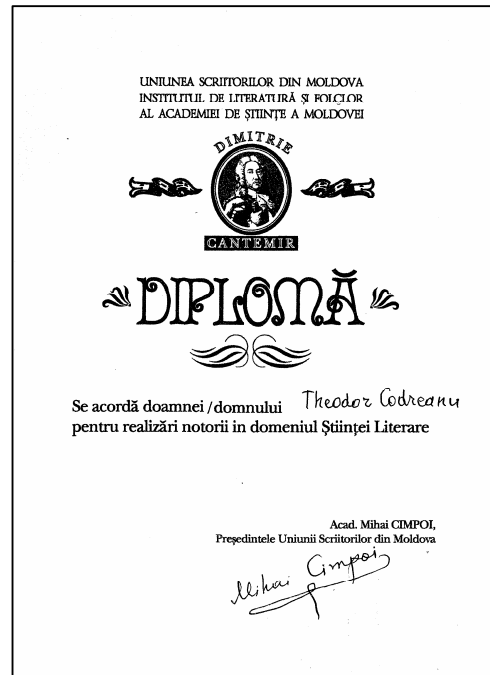
Vânt.....prin han,
 vremea s-a făcut osman:
 codrului numai de-un an
 i-a pus naș un iatagan,
 grâului cu bob bălan
 moara-i dă, de la milan...
 Falnicu-i sărman,
 stana-i stan
 fără ban...
 an
 vultan
 pehlivan
 taie-n plan
 marea de mărgean.
 Scribului cu fes în van
 nu i-i timpul, ci-n arcan;
 ca pe taur dunărean
 priponească-te în lan
 Și Pricop, dar și Codrean,
 timp..... duman!

Ion Gheorghe PRICOP

ALBINĂ

fără somn,
 ați adunat -
 cu râvnă și respect -
 Lumină
 de Luceafăr!...
 Furtuni
 și temeri,
 în urmă
 au rămas...
 acum
 purtați
 coroana
 rodului
 cules -
 mai greu de unii
 înțeleș...
 Dar cine stă
 ca să porivească
 bine,
 V` admiră
 de pe creștet
 rotundul
 de rubine
 pe care eu -
 un muritor -
 îl prețuiesc,
 și îl admir!

Vasile D. ANDRIESCU

THEODOR CODREANU- Poet și simbol

Indiscutabil, Theodor Codreanu are vocația construcției critice. A început cu Eminescu, piatra de încercare pentru orice exeget tânăr (Eminescu – dialectica stilului, 1984), în spiritul sugestiilor călinesciene, convertite în demers programatic și în principiu ordonator. A adâncit investigația în Modelul ontologic eminescian (1992), pentru ca peste câțiva ani să articuleze un best-seller iconoclast, chiar eretic prin “grila” demitizantă aplicată lui Maiorescu, volum cu impact cert la public, Dubla sacrificare a lui Eminescu (1997), urmat de Controverse eminesciene (2000) și de o investigație istorico-literară mai cumpănită și nuanțată (Mitul Eminescu, 2004), în care același Maiorescu este judecat oarecum mai blând, deși autorul nu scapă nici aici prilejul de a da uneori cu o mână și a lua cu cealaltă.

Al doilea mare reper axiologic al criticului este Bacovia (Complexul Bacovia, 2002), pentru ca în Caragiale, abisal (2003) să propună o re-lectură incitantă a operei celui de al treilea. Unitatea de viziune și stil, ca pecete a organicității, definește toate aceste demonstrații critice.

Din trunchiul central s-au ramificat - oarecum previzibil - cărțile despre geografia politică și literară a ținutului dintre Prut și Nistru (Basarabia-drama sfâșierii, 2003 și Duminica Mare a lui Grigore Vieru, 2004). Theodor Codreanu este indiscutabil unul din spiritele cele mai sensibile la tragismul basarabean. Eseurile și articolele de atitudine probează cunoașterea în adâncime a temei, focalizată pe trei nuclee de interes: 1.teroarea istoriei; 2.conștiința basarabeană sfâșiata; 3.componenta cultural-literară. Toate trei se regăsesc, în proporții diferite, și în Duminica Mare a lui Grigore Vieru, cercetare devenită obiect al eseului de față.

Simbolul Grigore Vieru este mai puternic decât poetul Grigore Vieru. Acesta pare să fie tâlcul adânc al amplei exegeze. Enunțul aforistic de mai sus conține numai aparent un paradox.

Grigore Vieru este perceput de către prețuitorii săi, înainte de toate, ca un simbol curat al românismului în ținuturile din stânga Prutului și mai apoi ca purtător al lirei. Notorietatea poetului s-a cristalizat demult în republicile unionale (Theodor Codreanu se ferește să scrie direct fosta Uniune Sovietică, preferând sintagma fostul imperiu sovietic, pregnant conotativă). Ion Druță a urmat un traseu oarecum similar, impunându-se atenției la Moscova și Paris, pentru ca în final să câștige și adeziunea Chișinăului. După care a optat pentru...limba rusă. În cazul lui Grigore Vieru “contaminarea ideologică a fost minimă și superficială” (p.47); poetul a cunoscut “drama conștiinței sfâșiate, împotriva căreia a luptat ani de zile, mai ales cu sine, stare augmentată de descoperirea lui Eminescu și a adevăratei sale identități” (loc. cit.); a refuzat “crezul sovietic panslav al întâietății lui “homo sovieticus”” (p. 48).

Pagini comprehensive consacră Theodor Codreanu luptătorului. Vieru trece drept un Goga basarabean, deși structura fragilă nu l-ar recomanda pentru bătălii dure. “Creșterea lui în mijlocul unei societăți înstrăinate de izvoarele românismului a fost posibilă grație acestui neutralism ontologic semănător de ambiguitate arheală” (p. 168). Paralela Bacovia - Vieru constituie una din axele centrale ale cărții. Primul a suferit - copil fiind - de febră palustră și a rămas hipersensibil; cel de al doilea s-a îmbolnăvit de

tuberculoză la începuturile studenției, iar de-a lungul vieții a trebuit să facă față unor agresiuni, fățișe ori ascunse, inclusiv unei tentative de asasinat, la 5 decembrie 2003. Autorul inventariază atent monstruozitățile la care s-au dedat inamicii ireductibili ai poetului și prefigurează războiul psihologic în care a fost antrenat cu răutate și ură. Nu au lipsit epitele minimalizatoare și denigratoare; “patriot de ocazie” este încă o sintagmă blândă prin comparație cu un enunț cinic de genul: “Nu merită Vieru, cu toate meritele anterioare, să fie decapitat!” (p.175).

Luptătorul este construit dintr-o fibră specială și ține în mână o armă redutabilă, cuvântul, mai exact limba română. Iluminarea nu este ușor de explicat: “Cred că nu era conștient de marea misiune. Și cu atât mai bine, fiindcă era la mijloc o lucrare personantă, izvorând din afundele locuri ale matricii stilistice, o reacție instinctivă de apărare sufletească și spirituală, căci un program conștient ar fi fost deosebit de primejdios, putând fi lesne anihilat de ocupanți. Cu siguranță conștientizarea a venit cu timpul” (p.185). Factorii modelatori au fost – în opinia criticului – poezia lui Eminescu precum și informațiile tulburătoare și mărturisirile cutremurătoare despre ororile presărate de-a lungul istoriei imperiului. Treptat, pe căi misterioase, s-a născut visul unionist, poetul fiind creația exclusivă a limbii române în condițiile “sclavajului lingvistic” din Basarabia. Unitatea ființă-limbă, geniul limbii ca suport al salvării naționale, proclamarea limbii române drept limbă oficială, trecerea de la grafia chirilică la grafia latină au fost etape importante ale revoluției de renaștere națională. Theodor Codreanu reface traseul accidentat al luptei pentru românism, valorificând laborios toate datele pe care le deține, pentru a conchide cu tristețe că sublima bătălie a fost pierdută. O șansă istorică s-a irosit pentru că “politicienii români de pe ambele maluri ale Prutului au ratat momentul prielnic al reîntregirii, când fiara ajunsese la pământ. O mare parte a intelectualității a fost și ea cuprinsă de confuzie, de dihonie discordiei, dezlănțuind atacuri la adresa lui Grigore Vieru și a celor care mai cred în mântuirea Basarabiei” (p.146). Personal nu cred în veridicitatea ideii că “fiara ajunsese la pământ”; ca să-l imit pe Theodor Codreanu însuși, aș spune că lucrurile au fost infinit mai complicate în 1990 și în anii următori și că nu putem confunda utopic dorința fierbinte cu puțința. Altminteri, rămâne un eșec plin de învățăminte din perspectiva filosofiei istoriei și a cauzalității obiective ce determină destinul tragic al popoarelor.

Theodor Codreanu nu este adeptul dogmatic al unei singure metode critice. El a fost de la început conștient de posibilele riscuri, căci a absolutiza o metodă echivalează cu moartea exegezei adevărate. Ca atare, hermeneutul – transparent în sens maiorescian - convoacă la ospățul evaluativ autorități incontestabile, fie din domeniul criticii și istoriei literare, fie din domenii conexe ori complementare, pe de o parte, pentru a folosi și topi ideile în demonstrație, pe de alta pentru a se delimita polemic. Scritura critică, discursul ca structură monolitică se încarcă de referințe, trimiteri, aluzii, sugestii, interogații dubitative, supoziții și aserțiuni, câteodată riscante. În aceste din urmă cazuri argumentația este pe muchie de cuțit. Cititorul atent și empatic este mereu stârnit, contrariat, uimit, sedus, incitat, provocat la atitudine. Pagina critică nu somnolează niciodată, este vie, energică, “vigilentă”, demascatoare, tensionată grație succesiunii rapide a afirmațiilor răspicate, chiar apodictice, și a ipotezelor cutezătoare. Theodor Codreanu face figura unui spirit alert și decomplexat, capabil să bată pe umeri –

ocrotitor ori cârtitor-condescendent - personalități culturale reputate ale literaturii, esteticii, filosofiei, mitologiei, criticii structuraliste, arhetipale, tematiste, psihoanalitice. Această familiaritate atitudinală se poate explica în mai multe feluri. Siguranța tonului, dezinvoltura, bravada, fandarea critică, fronda polemică sunt date neîndoiește de asumarea competentă și pertinentă a prerogativelor exegetice, susținute de lecturi temeinice, meticuloase, îndelungi, în complementaritate cu însușirea limbajului critic, stăpânirea conceptelor-cheie și remarcabile însușiri analitico-sintetice. Se prea poate ca acest subtil "complex de superioritate" să mascheze inconștient un "complex de inferioritate", generat de condiția specială a criticului, domiciliat în provincie, departe de Capitală, de marile orașe și de marile provocări culturale. Simplă ipoteză cu tâlcul la urmă. Corelativ, criticul pare angajat într-o luptă complexă cu sine, asumând un pariu existențial și creator, de recuperare a timpului pierdut. Așa se explică febrilitatea, neliniștea, agitația editorială din ultimii ani, viteza de publicare a cărților grele, unele reeditate rapid, din rațiuni tehnice și nu numai. Autorul pare ghidat de un legământ moral și intelectual, se simte cel ales, cel chemat să ducă la capăt un proiect cultural ambițios, acaparant, decisiv. O atare realitate, asociată cu izbânzile potențiale din viitorii ani, impune o re poziționare valorică a criticului.

"...reacțiile subconștiente ale poetului seamănă iarăși izbitor de bine, dar tot prin contrast, cu ale lui G. Bacovia: unul încărcat de paradisul matern a eliminat părinții din imaginarul poetic, celălalt, dimpotrivă, împovărat de greutatea copilăriei și-a încărcat înfinit imaginarul de prezența mamei într-un simbolism de vaste implicații. Și tot acești doi poeți contrazic flagrant clișeele psihoanalizei. Deși "răsfățat", în sens pozitiv, de părinți (de mamă îndeobște) Bacovia s-a simțit un "orfan", singur în fața neantului. "Orfan" se pomenește, în cele din urmă, și Grigore Vieru, o dată cu moartea mamei. Până aici ne-am posta pe terenul psihoanalizei clasice. Marthe Robert a studiat cele două ipostaze centrale ale orfanului care marchează imaginarul românesc: "copilul găsit", sub semnul unui narcisism pre-oedipian, care ne propulsează în plin romantism, orfanul imaginar respingându-și părinții reali în favoarea unora mai "buni", utopici, un asemenea erou sau artist visând la schimbarea lumii reale "urâte" în una mai bună. În faza oedipiană, se ivește "bastardul", predispus nu la schimbarea lumii, ci la cucerirea ei, în plan literar aflându-ne în plin realism, cu prezența arivistului. Corespondenții din imaginarul poetic ar fi romanticii visători, idilici, geniali, pe de o parte, și iconoclaștii avangardelor de tot felul, pe de alta. Cești din urmă comit perpetuum "paricidul", pe când orfanii care-și caută părinții cei buni sunt visătorii, elegiacii" (p.159).

Am reprodus un amplu citat edificator. Criticul pune în relație analogică (așa cum o va face de-a lungul întregii cărți) pe Bacovia și Vieru. Cel dintâi, copleșit de dragostea maternă, alungă părinții din imaginarul poetic (mama va fi recuperată psihoanalitic sub forma elementului acvatic, deși, paradoxal, sensul exact al recuperării ține de teroarea acvatică și mai puțin de elementul matern freudian, nostalgic-protector); cel de al doilea, copleșit de greutate și privațiuni la vârsta de aur, realizează o spectaculoasă compensație, împregnându-și imaginarul cu prezența mamei. Verdictul criticului este că amândoi contrazic flagrant clișeele psihoanalizei clasice, ceea ce se poate discuta. Amândoi se simt orfani, primul în fața neantului, celălalt la dispariția efectivă a mamei. Brusc, Theodor Codreanu introduce în discuție un nume de referință, Marthe Robert,

pentru a susține ipostazele orfanului în spațiul – atenție ! - romanesc. Un atare viraj intempestiv și derutant ține de specialitatea criticului și se înscrie în strategiile sale curente de argumentare și persuasiune. Aparent, suntem martorii unei duble inadecvări: Marthe Robert n-a citit nici pe Bacovia, nici pe Vieru; Considerațiile teoretice sunt aplicate la roman și nu la poezie. Criticul realizează o extrapolare îndrăznească, forțând ideile să intre în paradigma construită de el însuși.. Autorul pare să devină, cu bună știință, digresiv și speculativ, atașând dezinvolt, la corpul judecăților critice stricte, câte un apendice doct, nu mai puțin interesant și savuros. Când privirea sceptică slăbește, constăți că demonstrația se poate susține, intră – altfel spus – în ordinea plauzibilului. Această savanterie riguros controlată și de bun efect intelectual era folosită frecvent de un teatrolog reputat, Valentin Silvestru, care conta – mai cu seamă în acoladele retorice – pe efectul de surpriză și perplexitate. Am simplificat lucrurile pentru a indica laconic în ce constă tehnica montajului critic: o sugestie comparatistă privind doi poeți, urmată de apropieri și disocieri psihanalitice, încheiată cu o plonjare subită în imagarul romanesc. Procedul argumentelor cumulative, culese din varii domenii pentru a articula o idee centrală, atinge virtuozitatea în Complexul Bacovia.

Theodor Codreanu practică obstinat o critică a adâncimilor. Are în vedere, de altfel, programatic, complexe de profunzime (Complexul Bacovia). Dorește întotdeauna să treacă de suprafața lucrurilor, năzuind să surprindă “abisalul”, ecoul primordial unic și irepetabil. Sondarea adâncurilor operei se realizează cu instrumentele unei poetici a arhetipurilor (arheității), a rădăcinilor ontologice, valorificând cu dibăcie, cum am văzut, sugestiile psihanalizei, mitologiei, simbolisticii poetice, semanticii, stilisticii, filosofiei, sociologiei, religiei. Datul biografic primar este interpretat exclusiv psihanalitic, din perspectiva rezonanței evenimentelor din copilărie în straturile profunde ale personalității creatoare (Bacovia, Vieru). Schițând o biografie a poetului basarabean, autorul constată repede că aceasta este “resorbită” de operă, ca și în cazul genialului băcăuan, și abandonează proiectul. Puține evenimente exterioare sunt revelatoare spre a lumina sensurile operei. Alchimia creației rămâne misterioasă. Amplul eseu critic dedicat autorului Scrisorii pierdute poartă, nu întâmplător, titlul Caragiale, abisal, reconfirmând vocația adâncimilor.

Cu o tenacitate rară, autorul urmărește firul discursului critic, adunând fără odihnă argumente din sfera umanistă și din științe, pentru a alcătui un fel de conglomerate eterogene, organizate în jurul unei idei-nucleu. Este o critică a persuasiunii, directă, fermă, polemică, implicit și explicit, structurată nu o dată în enunțuri apodictice, cvasi-aforistice. Judecățile nu îngăduie replici ori nuanțări, fiind articulate de așa manieră încât să descurajeze controversa. Theodor Codreanu și-a construit un stil hermeneutic ușor de recunoscut ca atare, numai al său, definit prin angajament moral (patos reținut, tensiune a ideilor) și intelectual (informație pe cât posibil exhaustivă, siguranța judecăților de valoare, veștejirea clișeelelor culturale). Spiritului combativ îi corespunde, cumulativ, o viziune totalizantă, discursul nefiind lipsit de inflexiuni justițiare. Drama lui Grigore Vieru, aceea a înstrăinării, a rătăcirii drumului spre Ithaca este drama întregii Basarabii, iar pe acest plan Theodor Codreanu adoptă adesea un ton vehement, mesianic.

Misterul personalității lui Grigore Vieru stă în miracolul “stagnării în copilărie”: poetul a rămas copilul pur; parafrazându-l pe Protagoras, criticul admite că vârsta copilăriei dă măsura tuturor lucrurilor. Încheierea este semnificativă: “rădăcina de foc a întregului univers vierean (sic !) este copilăria” (p.248). Criticul va descoperi treptat alte rădăcini de foc. Mama este una dintre acestea, în ipostazieri tulburătoare; bunăoară, mama jertfelnică. “Poetul a găsit în ființa mamei piatra filosofală, aurul sufletului (p. 267); mama nu este Narcis ci Echo, eroul primordial al durerii; inevitabil criticul ajunge la mama originară, mama exponențială, maica primordială, la care ne raportăm cu toții prin forța modelatoare a inconștientului colectiv.

În consonanță tematică, autorul inventariază cu scrupulozitate reperele-cheie ale imaginarului poetic al lui Grigore Vieru: casa, cronotop central al lumii sale, femeia, care nu este altceva decât “o repetiție cu diferență a mamei primordiale” (p. 274); ființa vegetală (“Sângele vegetal vine de departe, vine și el din paideuma copilăriei”, p. 287), elementele (pământ, foc, apă, pâine). Subtile considerații critice sunt reunite în subcapitolele Între Narcis și Orfeu, Între Orfeu și Hristos, Dialogul cu moartea, Zorile, Apa divină, Duminica Mare. “Păcatul lui Orfeu este nerăbdarea prin care el o sacrifică pe Euridice, care este Opera însăși. De fapt este un autosacrificiu prin care el scapă de un straniu narcisism orfic, într-un suprem gest de libertate, căci aceasta nu-i decât reușita de a scăpa de propriile limite” (p.310). “Limba română este Euridice a Basarabiei și pentru ea a coborât sau a rămas în Infern Grigore Vieru” (p. 313); “moartea este condamnată singurătății veșnice” (p. 331); “Grigore Vieru pare să fie cel mai important celebrator al dimineții din literatura română” (p.343). Cheia personalității poetului este concentrată în enunțul care consfințește “puterea de a tăcea în limba neamului” (p. 371).

Lectura cărții naște o întrebare legitimă, pe care și-a pus-o și autorul, în alți termeni: Care este figura spiritului creator în cazul lui Grigore Vieru? Acest poet care – sub forța unei mari modestii – nu se socotește genial, nici măcar poet mare, ar merita să primească o pecete valorică superlativă. Argumentul lui Theodor Codreanu “acoperă” și trece dincolo de sfera esteticului, în planul mai larg al permanențelor inefabile: “Îndrăznesc să spun că, dacă n-ar fi intrat în deriziune sintagma de poet național, Grigore Vieru ar avea cel mai mare drept să pretindă acest privilegiu, pentru toată aria românismului actual și între toți poeții aflați în viață. Nu fiindcă ar fi mai talentat decât alții, ci fiindcă el simbolizează cea mai adâncă rană a românismului rămasă nevindecată: refacerea unității naționale” (p. 379). Simbolul a surclasat Poetul.

Cartea are o arhitectură curioasă. Se deschide cu două tabele cronologice, unul al criticului, celălalt al poetului, în care sunt adunate meticulos, chiar cu o anume pedanterie, principalele date biografice, semn că ambii autori întrevăd deja și o axă a posterității, despărțite convențional de un Argument. În peste 110 pagini, Theodor Codreanu judecă modul în care s-au reflectat poetul și omul Grigore Vieru în oglinzile criticii din fosta Uniune Sovietică, în studiile monografice ale lui Mihai Cimpoi, în cercetările altor exegeți basarabeni precum și în exegeza din România, pentru a-și încheia considerațiile analizând aplicat două monografii semnate de Stelian Gruia și Fănuș Băileșteanu. Judecățile critice asupra poetului sunt de mult polarizate, mergând de la epitetul encomiastic până la negarea grobiană. Theodor Codreanu înregistrează

toate opiniile, chit că unele au o greutate specifică minoră, dar dă Cezarului ce este al Cezarului și nu ezită să pună la punct detractorii poetului și ai omului. În aceste momente criticul îmbracă armura cavalerului dreptății și devine apărătorul intransigent al artistului ultragiătat în lupta de uzură cu unii procurori morali inclemenți de genul lui Gheorghe Grigurcu, altminteri, “critic inteligent și foarte talentat” (p.127), ori Al. Cistelean, autorul unui “text dintre cele mai obtuze” ce s-a scris despre Grigore Vieru.

În capitolul al II-lea (A rebours), după amintita biografie incipientă, se consacră un spațiu amplu luptătorului pentru unitate națională, pe fondul infinitei sfâșieri, al nostalgiei Ithacăi, al discordiei ca factor dizolvant în relația dintre frați, pentru a încheia cu fine considerații critice având ca reper Inorogul cantemirian și ciobanul mioritic. Analiza propriu-zisă a operei este rezervată capitolelor Paideuma, Elementele și Duminica Mare, încheierea făcându-se printr-un sumar Final de poetică.

Theodor Codreanu aspiră demiurgic să epuizeze subiectul, așa încât pune în relație o sumedenie de informații de toate felurile, de la cele importante și revelatoare până la detaliile anedoctice. Doi ani la rând (1946-1947) poetul s-a alimentat doar cu știr și lobodă; altă trei ani de foamete (1951-1953) i-a petrecut la școala medie din Lipcani; copilul a rămas orfan de ...doi tați și în cele din urmă și de mamă; de peste 30 de ani Grigore Vieru doarme doar 2-3 ore pe noapte; la Institutul Pedagogic “Ion Creangă” i-a avut colegi pe Leonid Brejnev și Konstantin Cernenco (sic!), doi viitori lideri atotputernici la Kremlin; la 5 decembrie 2003 poetul e gata-gata să devină victima unui “accident” planificat.

Conexiunile comparatiste, susținute explicit ori doar sugerate, sunt plauzibile și incită spiritul critic: Vieru–Goga, Vieru–Bacovia, Vieru–Voiculescu, Vieru–Blaga, Vieru–Eminescu, Vieru–Cezar Ivănescu, Vieru–Nichita Stănescu, Vieru–Marin Sorescu, Vieru–Ioan Alexandru, Vieru–D.R. Popescu, Vieru–Sabin Bălașa (sic!).

Remarc polisemantismul unui concept drag lui Theodor Codreanu – ontologic : cutare critic nu avea “conștiința rădăcinilor ontologice viereane” (p.40); critica buestetico-ontologică” (a lui Mihai Cimpoi, n.n., T. P., p. 55); “mama devine principiu ontologic, reazem al naturii și al cosmosului” (p.65); “procesul profund ontologic ce se petrece și-n cazul lui Grigore Vieru” (p.158); “neutralism ontologic”(p.168); “adevărul pomenit e ontologic” (p.245); “am răsturnat întâietatea ontologică a principiului matern în imaginarul poetic vierean” (p.257); “apa dobândește cea mai înaltă demnitate ontologică” (p. 345); “E o strădanie excepțională a lui Grigore Vieru de a atinge ținta logică și ontologică a proverbului atunci când scrie poezie...” (p.376).

O acceptare generalizată a poziției estetice a poetului este vectorul critic esențial. Theodor Codreanu îl apără pe Grigore Vieru în orice circumstanță și în dubla sa ipostază, de poet și de simbol al românismului și îl disculpă de toate slăbiciunile și de toate greșelile, câte va fi înfăptuit.

Au poziții privilegiate în exegeză: arheu/arheic/arhietate/arheal, arhetipal și vierean-viereană, adjectivul din urmă, ușor rebarbativ, fiind folosit exclusiv de Theodor Codreanu.

A rezuma o carte înseamnă a o trăda în literă (sută în sută) și, uneori, și în spirit. Dar cum altă cale nu există, să acceptăm resemnați o atare fatalitate necesară.

Theodor Codreanu este unul din cei mai importanți critici români contemporani.

Teodor PRACSIU

Theodor Codreanu - MITUL EMINESCU

“Viitorul și trecutul
Sunt a filei două fețe
Vede-n capăt începutul
Cine știe să le-învețe.”

(Mihai Eminescu)

Posteritatea, fără discuție, mai sigură și mai dreaptă, având în față întreaga mărturie a ființei creatoare, repune faptele într-o perspectivă nouă, pe care, doar cu statut de excepție, au avut-o contemporanii celui rămas spre judecată și pronunțare.

Pentru o selecție în datoria urmașilor stau, amestecate, forme de relief diferite, înalțuri și adâncuri, valori absolute și relative, de la care ori de pe care moștenitorii pot construi mai departe sau se pot strădui să dărâme cele ce li s-au lăsat. Cu prioritate, în “vânturarea” celor ce vin se arată lucrarea marilor personalități de cultură și artă, privilegiul întâietății avându-l scriitorii mari, poeții și prozatorii importanți, ale căror idei, sentimente și atitudini intră în armonie sau în conflict cu spiritul și credința celor de după. Este soarta personalităților care depășesc epoca lor și continuă să trăiască în componenta spirituală a succesorilor. Adesea controversate ori contestate energic. Sunt acele cazuri departe de clasarea ușoară, prezente postum în ecuația timpului, mai ales în cărți și reviste, figuri de seamă pentru care se caută și se dau sentințe cu drept de recurs.

Un astfel de caz, poate cel mai important din cultura română, despre care, în peste un secol, s-a scris mult (o bibliotecă întreagă) a fost și este (că nu s-a sfârșit!) Mihai Eminescu, poetul nostru național. Despre Poetul cel Mare, “omul deplin al culturii române” (C. Noica), a apărut, nu demult, o nouă carte: Mitul Eminescu, sub semnătura lui Th. Codreanu. (O apariție la Ed. Junimea, în 2004). Ultima din cele cinci (în subiect) semnate de autor, având în reperul cel mai important pe Mihai Eminescu. În esența ei, această carte este un discurs dezvoltat, solid în documente, împotriva celor care și astăzi (și mai demult) s-au îndreptat (din motive diverse) către baricada “împotrivirii” la Eminescu.

În șirul celor cu respect pentru carte și adevăr și în contra celor care “văd” și consideră drept exagerare (și ficțiune) “cultul lui Eminescu”, Th. Codreanu, prin Mitul Eminescu, (și mai înainte prin Dubla sacrificare a lui Eminescu, trei ediții în doi ani) pune în pagină un punct de vedere, serios argumentat, în legătură cu soarta poetului dispărut mult prea devreme, după tragedia începută în 28 iunie 1883.

Un Eminescu dublu sacrificat și conștient întrutotul de sacrificiul său (marea idee a cărților citate) pune într-o altă lumină multe din cele ce se știu despre poet, modifică “pattern”-ul relațiilor lui Eminescu în contemporaneitate, ridică multe semne de întrebare asupra unor “adevăruri” (în realitate opinii) ce păreau bătute în cuie și stabilite pentru multă vreme. Convingerea care ordonează cartea lui Th. Codreanu este și îndrăzneță și bine argumentată...

Așa, lectura acestei ultime cărți a lui Th. Codreanu, pentru un știutor relativ instruit în ale istoriei literare, deschide încă o fereastră spre omul Eminescu și, în bună

parte, spre opera lui; o carte-provocare, prin informație, spirit polemic și talent literar. O carte în care discursul de bază își asociază cu suplețe un alt discurs (unul printre rânduri și deloc secundar), un discurs adiacent, bine articulat, menit să-l ajute pe cititor la descifrarea motivelor pentru care contestatarii lui Eminescu (cei de azi și cei de ieri) nu renunță la luptă, continuând un război cu tot mai îndepărtate șanse de izbândă.

O întoarcere sumară spre cât și cam ce știu instruiții obișnuiți, în materie de istorie literară și de Eminescu, probează că mitul (și cultul) lui Eminescu este un fenomen sănătos, departe de invenție și “făcătură”, iar cartea lui Th. Codreanu pune mai bine lumina pe aceia care, martori implicați ori numai spectatori, au făcut posibile ori nu au putut preveni nedreptățile și tragedia în care s-a preschimbat drama omului Mihai Eminescu, începând din acel 28 iunie 1883 și până în 15 iunie 1889, în noaptea zilei când Poetul cel Mare al românilor a trecut în veșnicie.

Fortis cadere, non cedere potest! (Cel puternic cade, nu poate să cedeze – lat.)

Un adevăr confirmat de atâtea ori în rândul personalităților accentuate... Personalități care, privite ca model medical, sunt structurate (mai mult sau mai puțin) dizarmonic, cu dificultăți de adaptare socială și, printr-o incidență mai greu de explicat, înzestrate cu aptitudinea actului de creație. Modele culturale memorabile (și destul de des, modele medicale) aceste personalități sunt, de regulă, construcții hipersensibile la influențele mediului, puternice și fragile în același timp, entități amorf-cristaline, care, în condiții “favorizante”, își află locul în preajma “virajului” spre stări din lumea psihozelor (ori de mare asemănare cu aceasta).

Un asemenea tip de personalitate pare să fi fost, de timpuriu, cel care avea să ajungă Mihai Eminescu. Elemente pentru o anamneză târzie se pot aduna și din însemnările celor care l-au cunoscut direct, și din multe alte lucrări în care, indiferent de subiect, se fac și trimiteri la viața omului. Nu se poate respinge adevărul că omul și poetul Mihai Eminescu a fost, din copilărie, un Diferit (cu majusculă !). Că a fost, de copil, o ființă extrem de sensibilă și o minte de o neobișnuită profunzime. Că a fost, chiar de la început, sortit să aibă o mare forță în a consolida trecerea eului prin lucruri. Și, tot prin dat, i-a fost să aibă fragilitatea petalei de floare albastră.

Temperament incadrabil în “pustiul” melancoliei și caracter structurat pe antiteze (acele “antiteze care sunt însăși viața”), Eminescu, omul din căderea “în dincoace”, a trăit acut, “sufocările” cercului strâmt, adesea mult prea sever, pentru ca abia “în dincolo”, în “dreapta” posteritate, prin dovezile trecerii sale pământești, să-și afle locul cuvenit în ființa neamului său.

Știutorii de Eminescu, cei obișnuiți, covârșitori numeric în fișele de bibliotecă, poartă (fără vinovăție) percepția mulțumitoare, pe care și-au format-o din două prioritare proiecții: Eminescu-poetul și, o mai cețoasă imagine, Eminescu-jurnalistul. Poetul, aproximativ același pentru majoritatea cititorilor care, fără a avea îndoieli, își trăiesc o nobilă admirație (chiar dacă l-au citit destul de puțin!) și jurnalistul (omul politic) citit mult mai puțin (și pe care partea de sus a societății, cam totdeauna “civilă”, l-a perceput ca pe o entitate “periculoasă” ordinii de stat, - acea ordine instituită, pe rând, fără pauză, de forțe care s-au jucat și continuă (și azi) să se joace zgomotos, de-a “puterea și opoziția”).

Eminescu –jurnalistul a fost un consecvent adversar inflexibil, un dușman celor care, mereu și din toate puterile, și-au urmărit “enteresul” și iar “enteresul” (un interes de grup, fără vreo legătură cu neamul și țara). Jurnalist din convingere și prizonier al adevărului, Eminescu a fulgerat cu puterea cuvântului, năucitoarea agitație politică pentru găsirea formelor producătoare de iluzii și de naivă credință (acea credință tristă, în mereu dovedite iluzii).

O realitate dureros căzută sub simțuri și percepția corectă a faptelor din spatele ușilor închise, l-a pus pe omul Eminescu în conflict cu toată lumea. Inflexibil, inadaptabil (în limite totuși normale) și incapabil de “sfânta” și eterna obediență (adesea discretă) a meseriei, omul Adevărului s-a trezit repede incomod pentru toți, fără deosebire de apartenență la tabără... Și, de fapt, în acest context, se află și cauza, și locul de naștere a tragediei care a grăbit finalul existenței pământești a lui Eminescu. Ce au însemnat ultimii șase ani din viața poetului scapă ochiului de-afară; realitatea acestei suferințe rămâne străină tuturor acelora care, din (ne)fericire, nu au avut (și poate nu vor avea) prilejul să afle din interior, iadul prin care își dă identitate medicina cuvântului (Psihiatria).

O lume de îndelungi așteptări, unde nu se aplică disjunția lui ori-ori, ci numai nădejdea lui poate-poate...

Astăzi, după un veac de posteritate, judecata urmașilor ține încă aprins un conflict, și real, și ușor metafizic, unde cei mai mulți, admiratori (de nivel și structuri diferite) intră în dezacord cu un grup minoritar de contestatari (unii dintre ei, instruiți și nu lipsiți de talent). Încă se lucrează “ambivalent”, la percepția publică a poetului și a omului Eminescu. În linia Maiorescu, Ibrăileanu, Călinescu, Perpessicius, Cioculescu ș.a. se înscrie, valoric, Th. Codreanu care, în prezent, se impune printr-o contribuție de rară probitate intelectuală. De cealaltă parte, de șir împotrivă, începând cu părintele “cuvios” Alexandru Grama (el nefiind chiar primul), într-un elan “sincer” de a limpezi mintea neamului și de a “ferici” poporul român, se așază stăruitori, când mai pe ascuns, când mai pe față, acei “luptători” pentru sfârșirea odată și-odată, cu această “făcătură”, - cultul lui Eminescu, un cult din care, la început, ar fi avut de câștigat, zic ei, și mentorul și Direcția nouă... Unii dintre aceștia chiar nu văd altă soluție decât “delenda” pentru totdeauna cu “idolatria mortifiantă” (Z. Ornea) care, vorba deceniului “Șase” (din veacul încheiat), astăzi, mai mult ca oricând, “așa și pe dincoace”, ca să fim și noi, în sfârșit, “așa și pe dincolo”!...

(Nu-i mai amintim cu nume și prenume, deși Mircea Cărtărescu tot ar merita! A făcut-o de-ajuns Th. Codreanu, în cartea D-sale).

Primii, cei sortiți să înalțe (și să păzească zidirea) au în sprijin, argumentul dintâi al “obiectului”: Opera. Întreaga operă a lui Eminescu și, fiind ei înșiși oameni de cultură, prin formație și atitudine, au cum s-ar zice, temeiul-temeiului, dincolo de care interpretarea cu speculații rămâne un discurs discutabil (și câteodată, șubred). De aceea, mulți dintre cei și mai mulți (și nu proști la grămadă !) se cam arată cu lipsă de interes.

Fie în apel numai câteva din numele mari, amintite mai sus, în rândul cărora se include și Th. Codreanu cu ultima carte din cele vreo cinci care au în miez fenomenul Eminescu (1. Eminescu – Dialectica stilului, Editura Cartea Românească, București, 1984; 2. Modelul ontologic eminescian, Ed. Porto Franco, Galați, 1992; 3. Dubla

sacrificare a lui Eminescu, Trei ediții: Târgoviște, 1997; Brașov, 1997; Suceava, 1999; 4. Controverse eminesciene și 5. Mitul Eminescu, Ed. Junimea, Iași, 2004) și tot ar fi de ajuns (cu prezumția unor lecturi din opera poetului, măcar până la “jumătate”, vorba lui Grigore Vieru) pentru a justifica normalitatea unui cult (sănătos) Eminescu. Și, dacă s-ar mai aduce ajutorul numai a doi dintre medicii de specialitate, care s-au exprimat în problema Mihai Eminescu (așa, ca în Psihiatrie), un dr. I. Nica (cu cărțile lui: Eminescu-structura somato-psihică și Vis animi) și, un al doilea, dr. Ovidiu Vuia (cu cartea Spre adevăratul Eminescu, lăsându-le deoparte pe cele de mai înainte) s-ar vedea că argumente, în favoarea celor care clădesc, sunt chiar mai multe decât ar fi nevoie.

Dar, după 1989, s-au trezit “la lucru”, mai vechi și mai noi, contestatarii cultului și (mitului) Eminescu. O nouă generație încurajată de un nou context. O generație, în care aliați de drum, resuscitați și “înnoiți” (cu C.V. pe palimpsest) s-a întâlnit în preajma Dilemei (sau prin alte părți) ca să repună în pagină problema, hotărâtă să rezolve piedica pusă de cultul lui Eminescu în fața “valahului” liber (fostul iobag inconștient, supus înfricoșat până la plecarea pe sus a Răposatului). Nu alta ar fi stavila cea mare în calea românului dornic să iasă în lume. Cultul lui Eminescu îl oprește să umble bezmetic prin Vestul care îl așteaptă nerăbdător să-i îndulcească traiul cu valorile gustoase ale Democrației...

Este totuși și ceva oarecum adevărat și bun: acolo, în Occident, sunt așteptați românii în curs de emancipare. Așa este: cum ajung, li se dă (contra plată mai bună ca acasă) ceva de făcut, ceva de lucru, mai simplu și mai pe jos, potrivit pregătirii pe care o au și o pot proba, fără știința cuvintelor și a normelor de sintaxă...

Omne principium difficile est! (Orice început este greu! - lat.)

De aceea, deocamdată, pentru început, “valahul” se acomodează la “stil”, mestecă gumă și gândul roz, că peste câteva luni, se va întoarce acasă pe sus (adică cu avionul) și cu bani.

Și de ce nu, atunci, poate, la ieșirea din aeroport, în puțină confuzie cu diaspora, va avea șansa să guste (pe gratis) zece secunde din dreptul la comunicare pe sticlă... De unde să știe “valahul” că:

“Viitorul și trecutul / Sunt a filei două fețe /

Vede-n capăt începutul / Cine știe să le-nvețe?”

Pentru el, ca mâine întorcându-se pe sus, sunt fără noimă și cultul lui Eminescu și alte povești primitive. Așa că toate astea trebuie lăsate în urmă, uitate. În locul lor, vin altele noi: toleranța, europenismul, globalismul, o mulțime de alte culturi și altele, multe altele... Cele gândite și scrise de Eminescu aparțin unui discurs opozabil. Trebuie scoase din structura ființei supuse unei noi adaptări. Dar...

Prăbușirea unui astfel de edificiu nu este o treabă ușoară. Trebuie cap și metodă. Pentru asta, istoria modernă (și contemporană) a adus prezentului (nu “tuturilor”!) un binom de profunzime și răutate, eficient ca plural de metode, în stare să producă, pe lângă alte inducții, o stilistică a mesajului subliminal, care îl face pe prostul cuminte să se sperie de câtă deșteptăciune este în stare după două drumuri cu avionul.

Într-un asemenea context (cu oameni “minunați” de ce-au văzut pe-afară) vine Th. Codreanu cu ultima carte – Mitul Eminescu. Curajos, dar și pesimist de finețe, fără să fie ziarist în accepțiunea de astăzi a termenului, Th. Codreanu construiește un discurs

tăios, bogat în informație, personalizat printr-o subiectivitate lucidă, departe de orice umbre ale mediocrității agresive.

Descoperind la aproape toți contestatarii o deplasare a argumentelor spre boala lui Eminescu (spre “nebunia lui”) Th. Codreanu argumentează serios o idee îndrăzneată: dubla sacrificare a lui Eminescu. Cei care caută cu obstinație dovezi pentru discernământ discutabil (ori chiar abolit) își doresc o cheie sigură cu care se poate ajunge la starea de iresponsabil a omului. De aici, mai rămâne un pas până la sentința de nulitate a poetului (și ziaristului) Eminescu.

Cu un diagnostic sever, adversarii pot decreta: “omul a fost nebun, ziaristul-violent patologic, poetul, și el “, deci opera nu are nici o valoare, trebuie scoasă din școală, din rafturi și din orice preocupări!...

Dar cultul lui Eminescu este un fenomen sănătos și adevărat. O realitate complicată, ridicată în mit, l-a obligat pe Th. Codreanu s-o ia cu metodă și document, să descifreze și să interpreteze aspecte care duc logic spre o altă înțelegere a întregului Eminescu: un om sacrificat și conștient de sacrificiul lui în numele adevărului...

Cărțile lui Th. Codreanu (Dubla sacrificare... și Mitul Eminescu) sunt, fără discuție, și ficțiuni de istorie literară, dar imaginea lui Eminescu (în reprezentarea autorului) se construiește pe documente și pe rezultatul unor alte interpretări temeinice. Cărțile în discuție schimbă topica inertială a lucrurilor, potențând semnificații noi la elemente pe care și alții le-au pus în valoare. Astfel, culpa lui T. Maiorescu (și a altor contemporani) se arată altfel în raport cu momentul 28 iunie 1883. “Pregătirile” lui Maiorescu pentru eveniment “iminent”, comportamentul lui Slavici și al altora “apropiați” atârnă altfel în interpretarea lui Th. Codreanu...

Poetul, pe atunci, cunoscut mult prea puțin, era pentru contemporani (din clasa super-pusă) un ziarist incomod (mai ales pentru acei oameni ai “interesului”) un neiertător, irevocabil atașat altui sistem de valori, alte valori decât cele ale clasei de sus. Eminescu își predică adevărul și convingerile lui, împotriva ambelor tabere, deși ziarul, la care se afla “în soldă”, era tribuna unei singure baricade. Deasupra conflictului politic mediocru, de la înălțimea spiritului său, ziaristul tună și fulgeră împotriva tuturor. De aici, ideea de a-l declara nebun pe cel care se afla în conflict cu toată lumea.

Cu “proba” de violență a limbajului (semn important pentru un anume model medical) omul politic (cel de la putere) găsește și a găsit soluția. Cât a decis T. Maiorescu și cum s-a împăcat el cu această măsură rămâne o problemă deschisă. Unele însemnări din jurnalul acestuia ridică posibile îndoieli, semne de întrebare, lângă adevărul sprijinului dat de Maiorescu poetului.

Th. Codreanu restabilește cu acribie topica elementelor (și a evenimentelor) cu observații de finețe, care duc în discutabil opinia celor care plasează suferința lui Eminescu în aria psihozelor majore. (Suferințe mentale, cu nucleu preexistent, care, prin decompensare, trec pacientul din “a fi în lume” în a fi “alături de lume”).

Cu documente greu de respins, Th. Codreanu susține că atât căderea din 28 iunie 1883, cât și anii de boală care au urmat (cu remisiuni și căderi periodice) nu înseamnă nebunie, fie și pentru că, în acest timp, poetul a păstrat, cu excepția unor momente de acut, o bună relație cu realul; el nu a fost autist, nu s-a manifestat ca un

bolnav cu delir sistematizat, iar conduita și o evoluție specifică demențelor nu se susține în perspectiva unui diagnostic diferențial.

Procedurile inadecvate și tratamentul greșit la care a fost supus Eminescu (internat cu forța, “nevoluntar”, cum formulează, mult mai târziu Legea 487/2002 – Legea sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice) au produs, în sens medical, reacții similare celor din aria sindroamelor discordante. De aici, interpretări false (culpa vremii !), dăunătoare. Cu atenuanta că, în Psihiatrie, principiul “primum non nocere” (în primul rând să nu faci rău) nu a fost și nu va fi, poate, totdeauna posibil...

Aspectul extrem de important (căruia și Th. Codreanu îi acordă atenție deosebită în ambele cărți - Dubla sacrificare... și Mitul Eminescu) este prima “cădere”, internarea forțată, cu imobilizare în cămeșoiul cu mâneci lungi, izolarea în spitalul condus de dr. Al. Șuțu, cu diagnostic (de intrare) “manie acută”. Un diagnostic de pronostic rezervat, la care, în completare, numai după câteva zile (ciudată scurtare a intervalului de expectanță!), Maiorescu, “competent” în speță, avea să adauge întregirea riscată: “ce merge spre demență”. Prima și poate cea mai profundă eroare!... Să nu fi știut marele instruit (cel care se credea foarte bine informat tocmai în acest domeniu) ce înseamnă demență?!... Să fi folosit acest termen în aproximarea aparținătorilor de caz internat în stabilimentul craiovean de la Madona Dudu?! Greu de crezut, chiar dacă demența (cu individualizările cunoscute) s-a clarificat puțin mai târziu (începutul secolului XX).

Diagnosticul, “anticipat” în 1883, avea să fie infirmat în scurtă vreme, începând cu limpezirea “surprinzătoare”, miraculoasă (după unii), la ieșirea (în primăvara lui 1884) din sanatoriul vinez. O revenire “spectaculoasă”, de tipul remisiunilor specifice episoadelor de PMD (Psihoza maniaco- depresivă, între accese “readuce” bolnavul în deplină luciditate și responsabilitate). Corecțiile la diagnosticul inițial nu s-au făcut (lipsesc și însemnările medicilor din Viena) și, din acest motiv, se justifică suspiciunile (încă un argument în sprijinul lui Th. Codreanu).

Injectiile mercurale și fricțiunile cu mercur (terapia “intensivă” a dr. Iszac), obstinția unor “somități” ale vremii în a susține un diagnostic de PGP (Paralizie generală progresivă) cu etiologie într-un lues congenital pe linie maternă, sunt alte aspecte, evident, discutabile. (Opinia cu luesul cerebral a prins “realitate” în ochiul confuz al comunității prea puțin știutoare. Că s-a păstrat în timp, o demonstrează un fapt petrecut, nu demult, pe un post TV, într-o emisiune cu mare audiență, unde, un contemporan al nostru, cu studii în domeniul artistic, mai priceput în folosirea sacâzului decât în medicină, a “restabilit”, fără vreo îndoială, că “Eminescu a murit de sifilis”... Moderatorul, european distins, “de felul lui băiat deștept”, nu i-a dat “știutorului” nici peste microfon, nici peste opinie).

Inexplicabilă rămâne absența ideii că, în patologia de care se face vorbire, nu se aduce un adevăr specific unei realități clinice unde nu există boală, ci numai bolnav (psihic) unic și irepetabil.

Relativ la moartea intelectuală a poetului în intervalul 1883-1889, Th. Codreanu desființează susținerile cu argumente convingătoare. Eminescu însuși a lăsat în scris suficiente dovezi: probe care contrazic pe cei care susțin nebunia. Aceste documente atestă luciditatea omului, capacitatea de inserție, aptitudinea pentru normale relații

interpersonale. Și se mai poate adăuga aici faptul că poetul a fost mereu conștient de starea lui de om sacrificat, de faptul că era “cu metodă” îndepărtat de lume și chiar de lada lui cu manuscrise. Subtilă metodă de “protecție”!...

Th. Codreanu a înțeles bine “argumentul” cel mare pe care îl caută contestatarii pentru scoaterea lui Eminescu (ziaristul și poetul) din normalitatea psihică. Discursul său, de un orizont informațional rar întâlnit, exclude biografia subțire (o va demonstra și în alte cărți: Complexul Bacovia și Duminca Mare a lui Grigore Vieru).

Cărțile în pronunțare sunt un discurs informat și bine articulat, împotriva celor care, vorbind de cultul (și mitul) Eminescu, consideră această realitate drept “idolatrie mortifiantă”, mereu dăunătoare și care, după opinia lor, trebuie să înceteze.

Cele 31 de capitole ale ultimei cărți, cu sau fără voia “europenilor” nerăbdători, reprezintă încă o statuie cu identitate valorică, a poetului Mihai Eminescu. O statuie care se numără cu demnitate pe lista monumentelor, în care se află și capodopera lui G. Călinescu (din 1932).

Că vor fi în cartea lui Th. Codreanu și unele afirmații prin preajma “exagerațiunii”, se poate... Și gândul că T. Maiorescu a fost judecat cu multă asprime poate să fie...

Cât de aspră și cât de dreaptă judecată este opinia autorului rămâne un reper, o problemă cu drept de recurs. Natura de polemist a autorului “justifică” parțial lucrurile pentru care s-ar căuta umbre de reproș...

Eminescu, oricum, nu poate fi scos din cartea de citire a neamului.

Cărțile lui Th. Codreanu conving, dacă mai era nevoie, că fenomenul numit Mitul Eminescu (și cultul românilor pentru el) se înalță prin lumină și frumusețe. Eminescu există și nu toți cei care scriu despre EL există și ei. Theodor Codreanu există...

Prof. **Gheorghe CAPȘA**

BASARABIA sau DRAMA SFÂȘIERII

Cândul că omul trebuie să lupte împotriva răului pentru triumful binelui e un truism, desigur, și cineva ar putea spune cu îndreptățire că vremea poveștilor a trecut și ne înconjoară mereu o crudă realitate. Starea inversă ține însă de patologic și cum sănătatea nu e la ea acasă în orice moment, un sindrom care atinge un organism trebuie să aibă o reacție pe măsură.

La această tristă meditație poate ajunge un cititor sănătos după ce a sfârșit lectura unei cărți de excepție despre neamul românesc, semnată de cunoscutul cărturar, scriitor, critic și istoric literar **Theodor Codreanu**, intitulată **“Basarabia sau drama sfâșierii”**, apărută în acest an la Editura Pax Aura Mundi din Galați.

Lăsând la o parte suportul documentar exhaustiv, copleșitor și pertinentă interpretării lui, cartea dă întreaga măsură, nu a dramei, ci a tragediei unui popor debusolat nu numai de liniile de forță venite dinspre răsărit, coordonate draconic, ci și dintr-un impuls interior în mare măsură inexplicabil, în afară de cazul în care ne raportăm la energii negative abisale menite să ucidă definitiv organismul. Rareori se întâmplă ca un om să dorească altceva decât este, dacă ne referim la origine. Chiar un țigan nu vrea să fie decât ceea ce e, dar când ajungi la pagina 29 a acestei cărți și citești paragraful care urmează, te podidește plânsul. O reporteră de la radio a făcut o anchetă pe tema “Ce voi deveni când voi fi mare?” printre elevii unei școli cu fii rusofoni în majoritate (aduși de Stalin în Basarabia, în timp ce populația autohtonă

a fost deportată prin nordul Siberiei). Copiii au răspuns că doresc să devină medici, ingineri, cosmonauți ș.a.m.d., “răspunsuri specifice vârstei”. La un moment dat, reportera a zărit un omuleț cam speriat și pricăjit, retras în ultima bancă și a fost curioasă să afle ce gânduri îl frământă. Copilul era un pui de Moldovean care a izbucnit în lacrimi și printre suspine a spus că atunci când va fi mare “vreau să mă fac rus”! (Doamne ferește!)... Reportera a rămas stupefiată pentru că nu mai auzise de o asemenea profesie. Omulețul trăia cumplita povară a rușinii de a fi moldovean. El vroia să intre în rândul “oamenilor”, adică să fie rus, că moldovenii nu erau, și probabil că nici nu au fost considerați oameni la vremea aceea și mai târziu, ci trebuiau să trăiască sub teroarea lozincii “Stalin și poporul rus libertate ne-a adus” (Pe dracu!)

Răspunsul înlăcrimat al acestui copil devine un lait-motiv al întregii cărți, exemplu concludent de sfâșiere de care a suferit și va suferi multă vreme poporul trăitor între Nistru și Prut. Ce anume îi împinge pe români la deștărare? Pentru că se află și printre noi mulți din cei care-și blestemă originea, lucru rar în lume dacă nu cumva unic. La această întrebare caută **Th. Codreanu** un răspuns, iar concluziile pe care le trage sunt de-a dreptul îngrijorătoare. Când ai în fața ta pe gemenii **Radu și Măhnea**, “istorici” clonați în nu se știe ce retorte ale KGB-ului sau al serviciilor secrete ruse făcute din amintitul organ, când un întreg popor nu știe ori nu este interesat de ceea ce se întâmplă dincolo de vârful pantofului, într-un spațiu în care se cultivă

un antiromânism grosier, începând din vârful puterii și până la ultimul funcționar format la școala limbii ruse, când în multe localități în conducere se află în exclusivitate rusofoni, cum să nu ajungi la soluția, singura posibilă a copilului ce dorește să devină rus? Oare asta e singura salvare? Cu ani în urmă, în localitatea Leova de pe malul Prutului trăia un singur rus și acela președintele colhozului (n.n.) Igor Smirnov, așezat în fruntea republicii fantomă, creată de Stalin cu ajutorul unui român de origine bulgară, pe Nistru, e un pușcăriaș rus venit de prin Arhanghelsk cu misiunea “nobilă” de a reorganiza vechea RASSM, fostul cap de pod al anexării Basarabiei în 1940 și găsește aici “români” rusificați (vezi pe **Maracuța**) până în măduva oaselor care își neagă originea și îi ajută pe cuceritori în acțiunea lor. Ce aș putea adăuga la amărâta dorință a bietului copil care își vede amenințată existența de propria lui identitate, când un nebun, om matur, dar repet, nebun de legat, dacă nu un vândut ca o găină într-o piață oarecare, exclamă că “m-am săturat de România”? Nu putea găsi o funie unsă cu săpun să scape de povara asta? Se știe că mulți dezaxați recurg la soluții radicale. E starea noastră maladivă, ne roade până în măduva oaselor destrămarea, regionalizarea, federalizarea, și pe puțini îi interesează urmările și nici nu sunt capabili să compare situațiile din Occident la care se raportează.

Cât privește limba, suportul extraordinar care ține unit un popor, este imposibil să mai găsești în toată lumea “constructori” de idiomuri ca în spațiul acesta infestat de nu se știe ce virus intratabil. **Voronin** (ce nume moldovenesc, halal!) vorbește limba română cu demnitarii din România, dar

neagă faptul în sine, pentru că el vorbește limba moldovenească (dar gândește în limba rusă), fără să aibă nevoie de translator, și nu-i crapă limba în gură când spune gogomănia. Un alt trăsnet face un dicționar de regionalisme și crede că a descoperit America, adică limba moldovenească pe care o boțește “îmbogățind-o” cu rusisme, ignorând cele mai elementare noțiuni de limbă, dacă le-a știut vreodată.

Un alt regiment de impostori fabrică istorii (în fostul și actualul Imperiu rus, meseria aceasta era și este foarte căutată; au fost exportati asemenea meseriași și în România, de ne-au făcut o istorie, încât ne-am crucit când am aflat adevărul despre noi, și încă nu l-am aflat în totalitate). În acest timp, pe **Dumitru Matcovschi** îl calcă un autobuz, pe soții **Doina și Aldea Teodorovici** îi ucide o mașină cu o precizie de ceasornic și au loc multe asemenea crime rămase nepedepsite. În plus, pentru că Nicolai Costenco, în vremea de glorie a Imperiului comunist a încercat “ieșirea din teroarea istoriei” (pp. 201) a fost deportat în Siberia pentru 15 ani și aceeași pedeapsă îl putea aștepta și pe **Anatol Moraru** pentru “două palme impardonabile” ... date panslavismului, în încercarea “de ieșire din conștiința captivă a sfâșierii” și pentru vina de a fi scris un fel de doină, ca altă dată Eminescu: “Noi nu avem un hoț în casă, / Noi cu hoțul stăm la masă, / Ne-a ieșit mai ieri în cale / Cu idei și cu pistoale, / Și-acum să ne ia se-ndură / Și bucata de la gură. / Și-ncă altă noutate: / Ești dator să-i spui și frate. / Dar să-i dai în loc de pită, / Un calup de dinamită” (pp. 203)

În Basarabia te paște un mare pericol dacă ești român și starea aceasta este guvernată de indivizii de aceeași rasă, dar

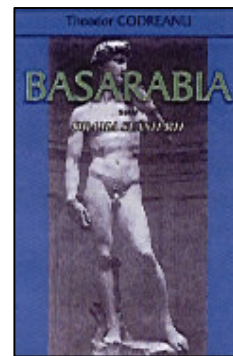
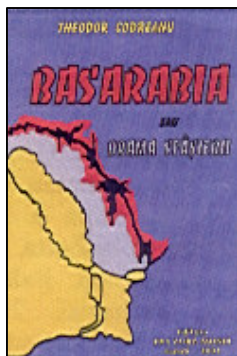
convertiți la o falsă religie, precum adepții MISA. Nu-mi rămâne decât să rostesc o rugă: “Doamne, iartă poporul român”! așa cum oricare american, în împrejurări solemne, rostește: “Doamne, binecuvântează America!” Ceea ce caracterizează acest ținut, e sfâșierea între frați pentru că în aproape 200 de ani de când stăpânirea imperialistă rusească a căzut ca un păcat peste poporul român, așa cum l-au numit cronicarii din secolul al XVII-lea și al XVIII-lea, s-a cultivat un antiromânism exarcebat și un panslavism grosier care, din păcate, a prins rădăcini cum în alte locuri nu s-ar fi putut întâmpla la această dimensiune. Problema este cea a civilizațiilor și a înțelegerii faptului că nu poți aplica rețete atunci când este vorba de păstrarea identității unui neam, unei națiuni, unui popor în ultimă instanță, care nu s-a realizat nicăieri în lume prin referendum, așa cum doresc unii adepți ai federalizării. Vinovați sunt cei care au condus și conduc destinele poporului român. Intelectualii de frunte ai Basarabiei, **Mihai Cimpoi, Grigore Vieru, Nicolae Dabija, Dumitru Matcovschi** și mulți alții care țin sus flacăra adevărului sunt catalogați trădători de neam, în timp ce fabricanții de limbă trăsniță și de istorie îmbrăcată în straie rusești sunt considerați patrioți pentru că afirmă slavismul existenței moldovenesti și luptă împotriva imperialismului

românesc, afirmație pe care n-o poți cataloga decât o culme a prostiei și imbecilității. Să fie vinovat destinul nostru Orfic? Citind paginile dedicate poetului și eseistului Nicolae Dabija, înclin să cred că, da ! Ucidem mituri și la urmă ele se răzbună, că nimic nu rămâne nepedepsit.

Și pentru că nu era suficientă teribila sfâșiere a acelor care trăiesc peste Prut, congenerii de dincoace de râul blestemat le-au dat un ajutor “frățesc” nu numai prin indiferența pe care au afișat-o în legătură cu evenimentele de acolo, dar au mai și încheiat tratate în care odiosul Tratat Ribentrop-Molotov a devenit operațional cât va mai trăi lumea aceasta. În plus, se constată o indiferență crasă față de fenomenul cultural basarabean, refuzându-se ostentativ integrarea acestuia în patrimoniul cultural românesc, deși creatorii basarabeni nu sunt cu nimic mai puțin talentați decât cei de pe malul Dâmboviței, chiar dacă ei nu sunt integral postmoderniști. În cartea de mai sus, autorul dovedește nu numai o cunoaștere a fenomenului în sine, dar face și apropierea necesare printr-un demers competent și avizat.

Nu știu câți basarabeni sau români au citit cartea lui **Theodor Codreanu**, dar sunt convins că toți acei care au avut răbdarea să-i parcurgă paginile, sunt revoltați și au rămas cu un mare semn de întrebare.

Prof. Ioan BABAN

GÂNDURI LA ANIVERSARE

În iarna anului 1992 fusesem pentru prima dată la Cluj, unde am participat, împreună cu vreo cinci sau șase colegi din Chișinău, la manifestările prilejuite de ziua de naștere a lui Mihai Eminescu. La întoarcere, pentru că trecusem și prin București, făcusem un drum destul de lung, așa încât eram pe la miezul nopții aproape de Huși. Mihai Cimpoi, conducătorul delegației, își aminti de un bun prieten, scriitor din orașul prin care tocmai treceam și propuse să intrăm la el, să facem o mică pauză, să ne tragem sufletele și să ne încălzim cu o cafea. Deși era vreme târzie, gospodarul, și mai ales, gospodina casei ne primiră ca pe niște oaspeți pe care îi cunoșteau de când lumea. La plecare am semnat toți în Jurnalul familiei Codreanu – pare-mi-se, am scris și eu câteva fraze, - dar nu am bănuît atunci că între noi se vor lega niște frumoase relații care nu au fost intermediare sau aranjate de nimeni. Ne-au apropiat cărțile pe care le-am semnat. Chiar am și scris, impresionat, despre câteva cărți de-ale Domniei sale, printre care țin să menționez romanul “Varvarienii”.

Cunoscutul scriitor din Rusia, Vladimir Solouhin, într-o carte de aforisme se referea la munca prozatorului astfel: “Scriitorul îl îmbracă pe fiecare personaj în propria piele”. Mi-am amintit acest aforism atunci când am citit romanul “Varvarienii” și în personajul principal, tânărul profesor Dimitrie Cristea, l-am detectat pe autor. Reflecțiile idealistului și romanticului protagonist al romanului, precum că “progresul e în om, nu alături de el. Poți fi excepțional pretutindeni, nu numai în

capitală sau la Paris”, sunt o expresie perfect valabilă și pentru autorul cărții. Valabilă și din simplul motiv că Th. Codreanu a demonstrat prin cele peste douăzeci de cărți de proză, eseistică și critică literară că poate fi excepțional și la Huși, nu neaparat la București sau Iași.

E un noroc să ai un prieten precum este Th. Codreanu și, personal, mă consider un norocos. Este cu totul străin spiritului de conjunctură, de gășcălie și, din acest motiv, este tratat de gășcari cu aceeași monedă. Modestia care îl caracterizează a modelat din el un om de o rară frumusețe spirituală. Doar un asemenea om e în stare să admire și să se aplece cu acribie chiar și asupra unor cărți ale căror autori evită să se întrețină cu el din simplul motiv de a nu se “compromite” în fața pretinselor “elite” literare.

M-au impresionat și “Dubla sacrificare a lui Eminescu”, volum pe care l-am citit dintr-o suflare, și “Fragmentele lui Lamparia”, și “Basarabia sau drama sfâșierii” și altele, dar, ca prozator, înclin să cred că romanul “Varvarienii” este cartea care m-a frapat cel mai mult prin profunzimea și complexitatea mesajului. După a doua lectură nu am rezista tentației de a-mi expune și niște impresii, fiind convins că, deși Th. Codreanu este cunoscut mai mult ca reputat eminescolog și critic literar, prin această operă literară autorul ei rămâne a fi unul din cei mai autentici prozatori români de valoare europeană.

Nicolae RUSU

Ne cunoaștem din zona revistei “Luceafărul”, de prin anii 80 ai secolului trecut. Eu am luptat cam 10 ani să public, am debutat în 1980 cu critică literară, după ce am încercat să public poezie, proză (nuvele dar și fragmente de roman), traduceri din latină și greacă, etc., etc. La 30 de ani am “reușit”, în fine. Noi, oamenii fără “pile” culturale ai aceluia timp, nu aveam nevoie de confirmare, nu eram torturați de ideea talentului, vocației, etc. Toți știam ce și cât valorăm, ca să-l parafrzez pe Corneille, dar nu eram, pur și simplu primiți, nu ni se dădea spațiu tipografic... M-am întâlnit, așadar, cu Th. Codreanu “în sala de așteptare a culturii”, și am avut răbdare oarecum egală, ca să zic așa: și el aștepta, tot răbdător, tot insistent – nu să i se confirme, ci să fie publicat, să i se dea dreptul de a comunica. Vreau să vă spun că, paralel cu noi aceștia, răbdurii, au existat și tineri stresați de dilema valorii individuale. Aceștia erau cei cu pile de sânge, ei erau publicați ca să vadă, micuții de ei, în oglinda paginii de revistă dacă au sau nu au talent, să se descopere pe ei înșiși... Erau rotați prin mai toate compartimentele, poezie, reportaj, critică, eseu – ca să-și descopere-, drăguții de ei, vocația. Eu n-am putut să public nici o proză, nici o traducere din Eschil ori Homer, nici din Horațiu – nici poezii proprii : nu mi s-a permis decât critică și istorie literară. Aceste eșecuri succesive, continue, m-au făcut să burdușesc sertarele... Și m-au mai făcut să știu să scriu, cum spunea Nicolae Velea. El zicea, de fapt, așa “Eu nu scriu că știu să scriu...” Pe scurt eșecurile mi-au dat “stil”, au fost o școală – destul de lungă, însă de șlefuire a talentului- “Poate așa le place!” – asta mi-a fost deviza, și am texte scrise în zeci de variante (nu exagerez, le păstrez: este vorba de studii despre Eminescu, de pildă, dar și de cronici de ediții, și critică de întâmpinare, etc.). Vedeți: vorbesc despre mine –dar îl am în vedere pe Th. Codreanu (și alți prieteni, câțiva, care au trăit aceeași experiență). Norocul meu a fost, totuși, mare, cu carul cum se zice: a fost norocul grupului. Ca să faci critică ori istorie literară trebuie mai întâi să comentezi fenomenul, să stai de vorbă cu oameni serioși, “grei”, să schimbi argumente, să construiești, să modelezi și să te modelezi. Grupul în care m-am format, în jurul “luceafărului”, înseamnă nume precum Mihai Ungheanu, Paul Anghel, Edgar Papu, Ilie Bădescu, Artur Silvestri, Valentin F. Mihăiescu, Constantin Badea, Ion Coja, Dan Zamfirescu... Am înțeles mai târziu că nu ei se opuneau, că ei, toți, abia așteptau să “debutez”, că mă urmăreau, se rugau, oarecum, să mai am răbdare, să nu abandonez așteptarea... Theodor Codreanu a avut, în mare, cam același grup – în plus beneficiind, însă, de apropierea Iași-ului și Chișinău-ului. În plus, și eu, am avut “sfătuitori” între foștii mei profesori de greacă veche, între care Florea Fugariu este cel mai important. Apoi, cititorii de la Biblioteca Academiei Române, unde eram bibliotecar... Dacă e să privesc în această ceață adâncă și deasă a răbdării, a așteptării, și să “decupez” prima întâlnire cu Th. Codreanu, cred că trebuie să evoc fie o discuție lungă avută acasă la Ilie Bădescu între invitații lui – fie o discuție și mai lungă avută chiar acasă la Th. Codreanu, la Huși, între invitații lui. Mă opresc la Huși. Era, cred, prin 1986. Îmi călca piciorul prima oară pe acele meleaguri. Șocul a fost foarte dur când am văzut la televizor un program de desene animate pentru copii difuzat de la Chișinău. Aici, în București, noi “prindeam” bulgarii de ani buni de zile, și luasem cu asta ca pe un dat al destinului: vom vedea desene animate bulgărești pentru copii, îmi ziceam, până la adânci bătrânețe. Dintr-o dată am văzut, și am conștientizat, că la Huși nu văd bulgarii ci... românii. Repet, pentru mine, “șoarece de bibliotecă”, om neplimbat prin țară din primele tinereți, a fost un șoc.

Th. Codreanu m-a luat, atunci, de braț și m-a plimbat prin Huși, arătându-mi între altele o vitrină de magazin alimentar cu un afiș mic. Scia arătându-mi, cu un dulce agramatism care m-a făcut să-mi aduc aminte că sunt oleacă oltean: “Avem lighene de prins ruși”. Știi bancul: China declară război Olteniei, și un “voinic” local aflând câte miliarde de locuitori au ăia a exclamat: “Aoleu, muicăăă! Unde-i îngropăm pe toți!” Așa am zis și eu: “Și ce faceți domnule, cu rușii pe care-i prindeți?”. Th. Codreanu mi-a explicat sec că e vorba de lighene de aluminiu care sunt, de fapt, antene ce “prind” Chișinăul.

Nicolae GEORGESCU

Am aflat că Th. Codreanu împlinește 60 de ani. Mă bucur pentru el și pentru cei dragi. Îi doresc și le doresc sănătate și multe bucurii.

Nu pot să spun de când îl cunosc (ca dată), sunt ceva ani, dar îmi amintesc cu plăcere întâlnirile de lansări de carte la Casa de cultură “G. Tutoveanu” din Bârlad, la Casa “Pogor” din Iași, la Liceul agricol din Zorleni, la ceasurile de zăbavă de la editura “Sfera” din Bârlad... Am vorbit ca doi prieteni.

Niciodată nu mi-am pus întrebarea de ce Th. Codreanu n-a părăsit orașul dintre vii. Cred că o rădăcină adânc înfiptă în acel colț de țară l-a ținut acolo. Și, cred că, dacă ar fi plecat, acolo unde s-ar fi instalat, cu siguranță n-ar fi scris nici “Varvarienii”, nici despre Eminescu, nici despre Bacovia sau despre Cezar Ivănescu. Omul sfințește locul !

Nu i-am citit toate cărțile pentru că nu le-am putut procura. N-am cum să nu amintesc “Provocarea valorilor”, Editura Porto-Franco, Galați, 1997 pe care am inclus-o în bibliografia la cartea mea “Enigmaticul Eminescu” (2000), ca și pe celelalte despre Poetul / Nepereche ce mi-au folosit la serialul despre Mihai Eminescu.

Dintre titlurile lui Th. Codreanu cred că pe podium s-ar situa cele despre Mihai Eminescu și George Bacovia pentru că a demonstrat că opera eminesciană se înscrie în limitele umanismului autentic (C. Parfene) și cu G. Bacovia și-a susținut teza de doctorat.

La Theodor Codreanu apreciez OMUL și apoi romancierul, eseistul, criticul, și publicistul !

La mulți ani cu sănătate Theo !

Serghei COLOȘENCO

Îl cunosc de multă vreme pe Theodor Codreanu, chiar înainte de a-și fi publicat prima carte, romanul *Marele zid*, 1981. De bună seamă, îl “întâlnisem” în revistele culturale. Are un nume rezonant și un scris pe măsură. La apariția cărții sale *Eminescu – Dialectica stilului* (1984), mi-a devenit, ca să zic așa, familiar, deoarece cartea era “tulburătoare” în ambele sensuri ale cuvântului: incitantă și incomodă. N-a fost primită cu indiferență, a provocat agitație, reacții pro și contra. Așa s-a ivit unul din cei mai de seamă eminescologi. Asta ar fi prima “relație”... Aievea ne-am văzut și auzit nu peste mult timp, la un simpozion scriitoricesc în urbea Galaților, dacă nu mă înșeală memoria, pe care nu mai pun, acum, mare preț. Oricum, țin minte “imaginea” unui chipeș adolescent, cu fața rotundă și luminoasă, cu fizura-blondă trasă într-o parte, ușor sfielnic și “serios”, cu o gravitate venind din gând și simțire responsabile. Deși firi deosebite, el domol și introvertit, eu mai expansiv și dedat la suprafață, ne-am apropiat pe temeiul coincidenței opozițiilor, dar mai ales pe considerentul preocupărilor asemănătoare: critică și istorie literară și disponibilități epice. A contat, cred, și faptul că amândoi veneam din cea mai mică provincie (geografică), fără complexe provinciale. Pentru noi, provincialismul în sens peiorativ înseamnă mediocritate și, cel puțin pe el, l-a ferit Dumnezeu. Am ajuns prieteni nu neaparat în sensul mitologic al cuvântului (Castor și Polux, Oreste și Pilade), dar atașați “în cuget și simțire” din ce în ce mai mult. Trec anii, iată, și am atins o “frumoasă” vârstă: Theo, acum, la una rotundă, incredibilă, pentru că a fost parcă predestinat să rămână tot tânăr. Nu exagerez, nu mi se pare...

Theodor Codreanu rămâne și prin asta o excepție, omul surprizei. Și paradoxal. Fiindcă mansuetudinea lui ascunde o rară vioiciune a spiritului. Să nu ne indispunem, și el, și eu, cuibăriți în mica provincie, avem “modele” ilustre. Provincia poate să ucidă firile slabe, dar poate să fie și un mediu prielnic pentru mari înfăptuiri. Sunt, desigur, și dezavantaje, cum ar fi dificultățile de informare, dar Th. Codreanu e unul din cei mai informați cărturari (în materie, la ora actuală!), micul risc de a fi privit cu superioritate de metropolitani, chiar de aceia de foarte joasă condiție intelectuală și morală. Dar contează, oare, așa ceva? În foarte mică măsură. Să zicem că, de pildă, dicționarele (de-un provincialism cras) rezolvă treaba prin omisiune, ierarhizările nu găsesc loc în tablou. Avantajul stă în mântuirea de turmă și de gașcă. Identitatea sporește deodată cu deschiderea căii de acces pe tărâmul valorii, dacă există sevă și Theo mustește de vigoare creativă.

Revin la chestiunea prieteniei. Nu știu cine spunea că a avea un prieten înseamnă a avea un înger. Theo are destui îngeri pe pământ și în cer. Dar nici prea mulți, căci, vorba veche, “amicul tuturor nu-i amicul nimănui”. El e afabil, cordial, fără efuziuni sentimentale, dar, cum am spus, sub molcomia lui fierbe un polemist redutabil. “Șoarecele de bibliotecă” iese rar în arenă. Nu-i un non sens. Se pare că mai buni spadasi sunt “taciturnii” și izolații. G. Ibrăileanu, care, stătea, de regulă ascuns “ca cucuvaia”, vorba lui Topârceanu, a fost un debater, un acerb spirit critic, despre care e scris, și un polemist vânos. “Eu am polemizat toată viața mea”, îi scria el lui Zarifopol, invitându-l la dispută. Sigur, fondul prietenos al lui Th. Codreanu a influențat verdictul, într-un fel sau altul. Mai mult, în cazul scrierilor despre autori în viață: Grigore Vieru, Cezar Ivănescu... Critica prin definiție, “amoroasă”, simpatetică față de operă și de valoarea ei, dacă o are...

Cărțile lui Th. Codreanu sunt foarte “solide”. E greu să aleg între Eminescu – Dialectica stilului, Complexul Bacovia, Caragiale –abisal. Eminescologul (cu cinci cărți în temă) e la cea mai mare înălțime. Acest fapt a stârnit admirație, dar și adversitate. Inamicii sunt cei mai înfocați, prin afirmații potrivnice exegetului și lui Eminescu, în lipsă de argumente. E ușor a scrie contra, când nimic nu e de spus (documentat).

Evenimente au fost toate întrevederile noastre. Nu multe, că ne despart mulți kilometri, dar fericite. La Galați, odată, a trebuit să dăm mâna și să ripostăm unor scriitori agresivi. După care a urmat masa festivă îndelungă și veselă. La Câmpina și la Predeal, ne-am simțit minunat, în familie. Însă, bineînțeles, întâlnirile prin cărți au favorizat cel mai mult apropierea dintre noi... Și admir totul (minus faptul că nu-și îngrijește mai mult sănătatea), cu deosebire omul, criticul și istoricul literar și teoreticianul literar cu excelentă armătură filosofică.

LA MULȚI ANI, PRIETENE !

Constantin TRANDAFIR

Biblioteca Județeană “N. M. Spătarul” Vaslui
Colocviul de didactica limbii și literaturii române “C. Parfene” – 31.03.2005

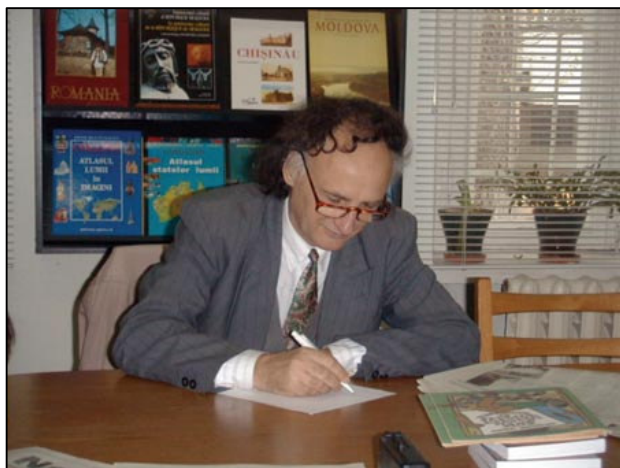
Biblioteca Municipală “M. Ralea” Huși
Eveniment omagial cu ocazia împlinirii a 60 de ani

Theodor Codreanu – O prezență permanentă la
Biblioteca Județeană Vaslui

GRIGORE VIERU - 70 DE ANI DE VIAȚĂ

- Anul nașterii?

- Cel mai tânăr an:

Când se iubeau

Părinții mei.

“Blând și viteaz, tradiționalist și modern, Grigore Vieru ne-a dat o **Albinuță** pentru întreaga Românie de azi și de mâine.”

Eugen COLOȘENCO

“Grigore Vieru are o metaforă care este numai a lui: o planetă pe jumătate răsărită de după zarea pământului. Clară, palpabilă, reală, misterioasă și aproape.”

Liviu DAMIAN

“În peisajul cam sofisticat al liricii contemporane, uneori prea compusă și prea cerebrală, versul țâșnește în lumină, proaspăt, cu forță de gheizer !”

Marin SORESCU

“Grigore Vieru este un mare și adevărat poet. El transfigurează natura gândirii în natura naturii. Ne împrăvălează cu o toamnă de aur. Cartea lui de inimă pulsează și îmi influențează versul plin de dor, de curată și pură limpezire !”

Nichita STĂNESCU

CASA MEA ...

Lui Grigore Vieru la 70 de ani

Casa mea e o Scoică Albă
Casa mea e Centrul Lumii
Casa mea e Darul Mumei

Casa mea e o Scoică Albă
Dintr-o mare de smarald
Azvârlită-n glodul vieții
Sub o Stea și-un Munte Nalt

O bat valurile Vremii
Gata- gata s-o încece
Dar ea locului rămâne
Valul vine, valul trece

Casa mea e Darul Mumei
Care drept și demn mă ține
Ca să-mi apăr rostu-n lume
Și adevăratul Nume

Casa mea e o Scoică Albă
Casa mea e Centrul Lumii
Este Darul sfânt al Mumei
Și al meu nume-n astă
Lume...

Vladimir BEȘLEAGĂ

O conștiință lucidă și ziditoare a neamului

Mesajul domnului **Filip TEODORESCU**,
ambasador extraordinar și plenipotențiar al României
în Republica Moldova, prilejuit de aniversarea a 70 de ani
de la nașterea academicianului **Grigore Vieru**

Iubite maestre, domnule Grigore Vieru,

Cu cele mai sincere sentimente de înaltă prețuire și admirație, vă adresez – cu prilejul împlinirii celor 70 de ani – alese felicitări pentru dăruirea cu care v-ați afirmat pe întregul parcurs al creației Dumneavoastră ca “suflet în sufletul neamului”, devenind un mare poet.

Timp de aproape jumătate de secol ați creat o poezie deschisă ca o carte de citire și ați devenit un educator de conștiință, modelând mai multe generații de tineri în spiritul demnității, al iubirii de părinți și al cultului pentru mamă, în spiritul dragostei de tot ce conferă individualitate neamului nostru: graiul, istoria și tradiția românească.

Urmând exemplul apostolic al marilor creatori români din toate timpurile, v-ați înțeles datoria de poet și, cu măsura talentului Dumneavoastră, ați scris versuri înflăcărâte despre “crinii latinei”, pentru a trezi neamul la conștiință, la gândire liberă, educându-l să nu se lepede de moștenirea din străbuni.

Ca poet simbol al literaturii române din Republica Moldova, ați știut să transmiteți, din caracterul Dumneavoastră cu multe carate de dârzenie, misionarismul, credo-ul etic și civic celor mai mulți confrați de condei și, împreună, ați arătat că, la timpul de examen cerut de istorie, scriitorii pot fi o conștiință lucidă și ziditoare a neamului din care fac parte.

Prin opera întregii vieți ați dăruit lumină în spațiul spiritualității românești, personalitatea Dumneavoastră regăsindu-se cu strălucire pe locul de frunte al poezilor contemporani.

Alături de milioanele de admiratori din cele două state de limbă română și de zecile de români de pe toate continentele, vă adresez, alături de cei apropiați, între care vă rog să-i numărați și pe membrii Ambasadei României în Republica Moldova, cele mai calde urări de sănătate, întru mulți ani, cu aceeași înaltă slujire pe altarul nemuririi neamului.

14 februarie 2005

Biblioteca Județeană "N. M. Spătarul" Vaslui
Salonul de Carte pentru copii și tineret - 2004

Grigore Vieru - Secvențe

LA NAȘTEREA POETULUI

ce vast uragan de tăcere și
foame de Cântec al limbii -
acolo-n adânc sau aici
pe guri de păstori și mirese

și tot ce era doar un limb ca de
fum al Istoriei iată:
sub albele-i scutece brusc
porni ca temei al Ființei

făcut-au posibilă nașterea
Lui ? Enigmatică oră
ca vis al poporului său
ardea-n oseminte sculate

acuma și-n veac! luminat dinlă-
untru-i stă corpul de sunet
iar noi numai umbră și zvon
cădem din arcada-i sprânceană

era poate-o formă a văilor
puls răcoros al dreptății
pe care mulțimile vor
să-l simtă bătând într-un geniu ?

ca ordin secret al luminii se
naște Poetul: pe frunte
el duce- brăzdată de plug
răspântia zilelor sale

era poate-o formă a văilor
puls răcoros al dreptății
pe care mulțimile vor
să-l simtă bătând într-un geniu?

ca flacăra-n lanuri de cânepă
vine teribilul imn al
Destinului –gură mușcând
Din timp și scuipând viitorul.

Ștefan Augustin DOINAȘ

Fascinația cuvântului poetic

Poezia lui Grigore Vieru e un miracol. Ea cucerește mintea și sufletul omului, oricui: ale micuțului de la grădiniță, care încă nu silabisește cuvântul scris, ci îl percepe doar cu inima, ale cititorului format, ale consumatorului de frumos maturizat, care conștientizează necesitatea lecturii. E un miracol cunoscut și recunoscut de toți cititorii săi.

Aproape jumătate de secol creația celui mai al nostru poet român din Basarabia, Grigore Vieru, nu lipsește din sufletele noastre. Dar și ale neromânilor, căci frumosul nu cunoaște hotare, fiind condiția *sine qua non* a valorilor general-umane.

În poezia lui Grigore Vieru frumosul palpită aidoma pulsului omenesc, alimentat de forța vivace a inimii. Cine vine în contact cu acest miracol rămâne captivul poeziei viereine.

În rostirea și rostuirea poetului Cuvântul arde în plinătatea semnificației. Își trăiește plenar viața. Ne luminează mintea și ne purifică spiritul. În stăpânirea poetului Cuvântul e atotputernic:

Rostesc cuvinte

Ca să iau aer.

Sau: *Cuvintele sunt surorile mele pierdute și regăsite prin mila și dragostea lui Dumnezeu.*

Cu nesimulată căldură și dragoste m-am uitat lung în ochii cuvintelor românești, ca în ochii copiilor, până când s-au apropiat de mine.

Odată apropiate de sufletul poetului, cuvintele rouează lacrimi și izvorăsc lumină: “întâi să lucească pe vârful peniței stropul cel roșu al sângelui meu, pe urmă – roua de iarbă”.

Dintotdeauna am considerat o datorie de conștiință să-i îndemn pe studenții mei să ia ore de limba română de la poeții noștri. Fascinația cuvântului o probăm doar în context poetic. Eu, unul, nu mă satur să savurez frumosul din poezia lui Grigore Vieru. Cuvintele din poeziile dumisale sunt sonore pe potriva cântecelor noastre. Ele, de fapt, cântă:

*Ușoară, maică, ușoară
C-ai putea să mergi călcând
Pe semințele ce zboară
Între ceruri și pământ.*

Sau:

*Hai, pui, nani-na,
Că mama te-a legăna,
Că mama te-a legăna
Pe obraji, pe geana sa;*

*Pe un vers de Eminescu,
Pe pământul ce-l iubesc,
Să-l iubești și tu așa,*

Hai, pui, nani-na.

6 iunie 1991, Huși. Cu profesorul Theodor Codreanu (în centru) la un concert susținut de Doina și Ion Aldea-Teodorovici

Orice cuvânt e doldora de gând și frumusețe. Îi citesc aforismele (intitulate mult prea modest: **Niște gânduri**) și rămân cu impresia că am lecturat cu inima niște poeme de suflet, dar și profund filosofice. Citești și te cutremuri de măiestria cu care poetul îngemănează înțelepciunea cu frumosul: “În astă lume două lucruri au fost zidite până la capăt: Biblia și Limba Română”. E un adevăr ce frapează prin simplitatea și forța de sugestie.

Metafora viereană este una inconfundabilă. Într-un gând izvorât din miezul lacrimii de dor, Grigore Vieru zice: “Între Chișinău și Iași e o distanță de-o inimă”. Adică nu e, înțelegem noi. Cum să fie distanță între părțile unui tot? Și Chișinăul, și Iașul aparțin aceleiași Țări, vrea să ne amintească poetul.

Maestrul Vieru e Poet și în publicistică:

*Sunt un om al nemâniei,
Lumii astea nestrăin.
Vin din munții latinei,
Deci, și scrisul mi-i latin.*

*Zis-a cerul: “Fiecare
Cu-al său port, cu legea sa !”
Scrisul ei și râma-l are,
Eu de ce nu l-aș avea?!*

Poezia lui Grigore Vieru e marcată de două trăsături esențiale: simplețea exprimării și profunzimea gândului. Sunt categorii inerente unui talent autentic. Cine-i citește opera vine în atingere cu *fascinația cuvântului poetic*.

Ion MELNICIUC

Clipe de grație cu Grigore Vieru

Istoria (ca să nu zic Odiseea) relațiilor mele cu Grigore Vieru începe de la redacția gazetei raionale *Leninistul* din Lipcani, unde am fost angajat după terminarea școlii de cultură generală spre a-mi face un stagiu de lucru, necesar pentru admiterea la Universitate. Vieru devenise, încă din 1957- anul apariției plachetei de debut **Alarma**, un poet ce anunța un fenomen și îngrijea “poșta” redacției **Nistru**, la care trimiteam și eu versuri “coșbuciene” cu un rînd scurt. Mai respiram, cu evidentă mîndrie, aerul prezenței poetului la aceeași redacție prin 1955-1956. Într-o bună zi am fost, în chip surprinzător, uns la inimă de o laudă a celor două corectoare, una dintre care era Eufrosinia Rusnac, soția cunoscutului medic și literat Victor Rusnac și mama cercetătorului Eugen Rusnac: “Ca să vezi ce disciplinat ești mata, tovarășe Cimpoi. Stai până ce se tipărește gazeta. Da’ Grigore Vieru stătea cât stătea și-apoi se ducea la fete la internat...”

Țin minte de-atunci multe poezii de ale lui Vieru, pe care le declamam pe la olimpiade și serbări școlare, împreună cu *Luceafărul* lui Eminescu: “Într-o zi pe sus hultanul / Îl făcea pe-aeroplanul. / Pui lângă-a lor coteț tihnit / l-au strigat în hor: *Nu te fã că n-ai motor!* / Ș-au fugit...”

Încetul cu încetul relațiile noastre s-au transformat într-o adevărată prietenie literară: cu discuții, telefoane, confidențialități, întâlniri cu cititorii, participări la diferite manifestări aici și în țară, mese luate cu prietenii, mici supărări conjuncturale...

Neuitate au rămas toate, cele de grație (să le zic așa) fiind cele mai frumoase și înălțătoare.

Multă lume cunoaște acum dosarul plachetei sale **Trei iezi**, în care figura un poem, *Curcubeul*, reclamat printr-o evidentă “turnătorie” că ar conține o aluzie la tricolorul românesc, căci cei trei “ștrengari” furaseră de pe cer tocmai albastrul, galbenul și roșul. A urmat acuza de naționalism și scoaterea poeziei din carte. Mai păstrez și acum un exemplar din care textul este eliminat, iar titlul din sumar este acoperit cu tuș.

Într-o bună zi mă sună ca să mă prezint la gară, în momentul sosirii trenului Moscova – Sofia (via București). Urcăm în vagon și în față, chiar lângă ușă, apare Zaharia Stancu, chipul căruia proiecta un aer distins de boierie (am aflat mai târziu că era supranumit “boierul”), amestecat cu blajinătate creștină. Poetul nostru i-a întins un exemplar cu o dedicație făcută de acasă, cerându-i scuze maestrului pentru buchiile chirilice. Stancu a trecut ușor cu mâna peste denumirea cărții și a zis liniștit, dar încurajator: “Nu-i nimic, o să treacă...”.

Și a trecut. Întotdeauna când au început frământările în jurul limbii române și grafiei și când au răsunit și frumoasele cântece pe versurile lui Grigore Vieru *Floare-micșunea...*, *Bucură-te, scris latin*, *Frumoasă-i limba noastră* mi-am amintit de consolatoarea spusă a lui Zaharia Stancu: “O să treacă...”.

O altă clipă de grație mi-a prilejuit-o întâlnirea cu Nichita Stănescu, pe care o datorez tot lui Grigore Vieru.

În dimineața zilei de 30 septembrie 1976 am fost sunat de el ca să vin de urgență la un mic dejun. Poetul nu a desconspirat la telefon motivul întâlnirii.

Când mi s-a deschis ușa apartamentului de pe strada Marx (acum Miron Costin, în preajma “Grădinii Moldova”), l-am văzut în toată statura lui voinică și legendară pe Nichita Stănescu, “tânăr zeu” al poeziei românești venerat de mine, ca și de toată lumea literară basarabeană. După ce au fost făcute prezentările de rigoare (la masă mai erau așa-zisele “Zile ale literaturii sovietice în Moldova”) și află că sunt critic literar, “tânărul zeu” m-a și atacat, franc, cu prima întrebare: “Ce crezi, bătrâne, despre poezia românească?”. Surprins și derutat și de întrebare și de aerul autoritar al celui care era identificat cu Poezia, am răspuns precipitat: “Am impresia că se cam filologizează”. Nichita Stănescu mi-a dat dreptate, deși el însuși mergea, dar cu superioritatea ce i-o dădea harul său combinativo- ludic deosebit, pe aceeași albie “filologică”.

Am discutat până la Uniunea Scriitorilor, unde Nichita Stănescu fu înconjurat de toți colegii mei. Mi-am notat scurtul meu dialog și l-am publicat mai târziu în cartea mea de dialoguri **Spre un nou Eminescu**.

Grație lui Vieru am avut parte și eu de o clipă de grație (iată că “filologizez” și eu!): o întâlnire, greu de imaginat ca posibilă atunci, în perioada totalitarismului, cu un mare poet român (într-o anumită fază, la gara din Chișinău, ușile vagoanelor trenului Moscova-București se închideau ca nimeni să nu poată ieși pe peron și nimeni să nu urce pentru o eventuală întâlnire) și un prim moment de sincronizare vie cu procesul literar general-românesc.

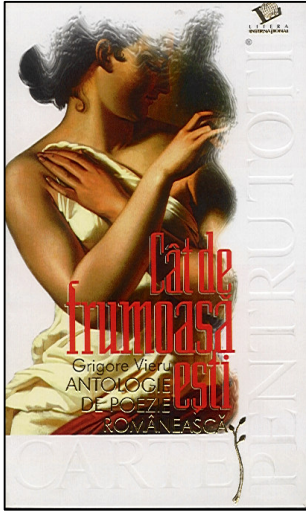
Sper ca aceste clipe de grație să-i sporească bucuria împlinirii celor 70 de ani de viață și de dăruire deplină poeziei românești și cauzei noastre naționale.

Mihai CIMPOI

Mihai Cimpoi – O prezență permanentă la Biblioteca Județeană Vaslui

UN VIS ÎMPLINIT

Am visat multă vreme să alcătuiesc o antologie a poeziei române. Începusem lucrul la ea în anii 80 ai veacului trecut. Lăsasem toate la o parte afundându-mă în adâncul fremătător și plin de farmec al bogăției noastre lirice. Nu plecam nicăieri la drum fără un geamantan plin de cărți. Îmi amintesc că liricul meu geamantan mă însoțise până și în Nepal, unde plecasem într-o delegație oficială. La întoarcere, prin nu știu care aeroport, geamantanul se “rătăcise”... Mi-a fost restituit abia peste câteva săptămâni. Nu putea să apară în niște vremuri care știți cum erau...

Bineînțeles că nu abandonasem vechea idee. În vremuri limpezi însă îmi răsărise alt gând: de a alcătui o carte cu cele mai frumoase poeme dedicate mamei, limbii române și dragostei. Am trudit la ea doi ani încheiați, citind și recitind sute de cărți. Și iată, dragă cititorule, o ai în față, grație Editurii Litera.

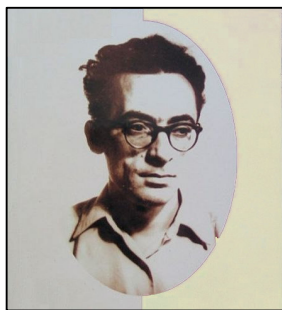
Am cuprins în paginile ei numai versuri folclorice și numai poeți clasici și neclasici plecați la strămoși. Spațiul tipografic limitat nu mi-a permis să includ într-un singur volum și pe autorii în viață. Apoi, mai știu că poeții în viață au grijă ei înșiși să-și tipărească versurile.

Îndrăznesc să cred că o asemenea antologie în care sunt unite într-o singură suflare și curgere cele trei divine teme – Mama, Limba română și Dragostea – apar pentru prima oară. Pentru prima oară apar într-o antologie colectivă majoritatea poemelor pe care le-am ales, cu excepția mărgăritarelor eminesciene, bineînțeles.

Sunt fericit că mi-a venit ideea acestei cărți cu versuri inspirate de milenara Treime a neamului. De fapt, chiar ea, această Treime, ne-a creat și ne-a păstrat ca neam pe fața pământului. Și atâta vreme cât frumusețea ei va rămâne întreagă și neștirbită, vom rămâne în veșnicie, în salba de aur a neamurilor viețuitoare pe Terra. Din această rațiune a izvorât dorința de a face o asemenea carte. Întrista-m-aș mult dacă omul nostru ar crede că are alte, mai de preț, și-ar trece cu nepăsare pe lângă ceea ce a creat de-a lungul istoriei poetul anonim și mai marii poeți clasici ai poeziei române. Dacă avem destul loc pentru gâlceavă, iată că avem și mai mult loc unde să ne împăcăm, unde să credem că suntem veșnici.

Grigore VIERU

OMAGIERI

MARIN PREDA - FILOSOFIE DE EXISTENȚĂ, UN MOD DE A FI SCRITOR

“M-am referit de mai multe ori în cuprinsul acestui eseu biografic la filosofia de existență și la modul de a fi scriitor al lui Marin Preda, dar, în afara unor scurte notații despre comportamentul imprezibil al prozatorului, n-am avut timpul necesar pentru a analiza aceste teme. Ce înseamnă, în fapt, o filosofie de existență? Un mod de a gândi lumea și un mod de a te situa în lume. N-ar fi suficient dacă n-am adăuga, imediat, că într-o filosofie de existență trebuie să dibuim și *un mod de a trăi în lume*. Poate că de aici ar trebui să pornim când încercăm să descifrăm secretul personalității unui mare creator. Preda nu despărțea niciodată aceste noțiuni și s-a străduit toată viața să trăiască așa cum gândea. Bineînțeles, fără să reușească totdeauna și fără să se blocheze într-o schemă. Detesta intoleranța și detesta, în egală măsură, frivolitatea, labilitatea morală a individului. Când îi citești reflecțiile pe teme de existență și, în genere, pe orice temă, observi înainte de orice faptul că Preda este un moralist care nu scrie ca să fabrice propoziții memorabile, ci unul care vrea să spună adevărul. Reflecțiile lui nu sunt stălucitoare, dar sunt foarte profunde. Eliade, Camil Petrescu, G. Călinescu sunt mai instruiți decât el, știu infinit mai multe lucruri, dar Preda îi domină prin meditațiile sale existențiale care, aș putea zice, pun totdeauna omul în față și spun aproape totdeauna ceva neașteptat despre el. Sunt nevoit să mă repet la acest punct al demonstrației mele: Preda este un spirit care ia lumea în serios. Și încă ceva: pentru Preda adevărul există. Chiar dacă nu-l găsește, îl caută. Moraliștii se tem, de regulă, de ideile acceptate și judecă existența *à rebours* în scopul de a incita lectorul și de a-i exersa spiritul prin confruntarea cu o scară răsturnată de valori. Exercițiul negativității, ca la Cioran. Preda pornește de la ideea că realul există și că nu tot ceea ce este acceptat, *primit* este fără valoare. Și, înainte de orice, el nu vrea să răstoarne lumea (inclusiv lumea ideilor), vrea doar s-o cunoască și s-o ordoneze. Mută de aceea accentul din plan strict speculativ, în plan existențial. Existența, ne amintim că spune, este o datorie, nu o povară pentru om. Problema pentru el, este nu s-o nege, ci s-o cunoască și s-o folosească în chip rațional.

Toate aceste convingeri vin de departe, din tradiția lumii rurale, și Preda a recunoscut el însuși în mai multe rânduri că filosofia sa de viață se bazează pe valorile morale țărănești. Ar fi o eroare însă să limităm gândirea lui despre lumea și modul lui de a fi în această lume numai la experiența rurală, într-adevăr puternică, dar nu unică. Preda are cel puțin încă trei surse spirituale: a) lecturile bune de filosofi, din scriitori și din esești vechi și noi, b) lectura lui foarte profundă din *Biblie* și c) propria natură, inteligența lui *esențială* (cum zice Valeriu Cristea parafrazând un personaj dostoevskian). Nu, Marin Preda nu-i un simplu țăran căpos care reproduce în cărți ceea ce a văzut și a auzit de la părinții săi, este un spirit original, un creator în adevăratul sens al cuvântului care descoperă lumea și o judecă fără complexe din unghiul său de vedere. Toate aceste

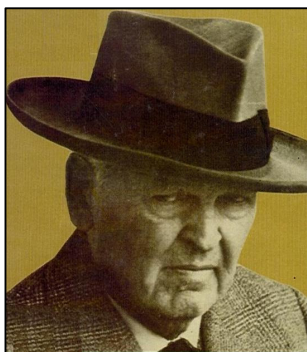
experiențe se întâlnesc și se armonizează în ceea ce am putea numi, exagerând puțin lucrurile, viziunea sa despre lume și demersul său. Preda își refuză orice snobism, orice notă de spectacol, nu-i vede cu ochi buni pe cei care sunt gata să falsifice adevărul de dragul unei propoziții frumoase, nu, el vrea altceva, și anume să introducă o ordine rațională în complicațiile existenței și mai vrea ca omul să nu cedeze în fața fenomenelor iraționale.

N-ai încotro, trebuie să-l accepți pe Marin Preda așa cum este și așa cum gândește. Este, repet, o *natură* și cu naturile n-ai altă soluție decât să admiți că ele există! Îndrăznesc să spun că, în felul lui (felul unui creator epic), Preda este un gânditor profund, unul dintre cei mai originali pe care i-a dat cultura română. Nu-l putem compara, desigur, cu Blaga sau cu Noica, G. Călinescu, spirite înalt speculative, dar cu stilul lui și în domeniul său (domeniul creației și al existenței) Marin Preda, fiul lui Tudor Călărașu din Siliștea-Gumești, este un spirit care simte esențele lumii și înțelege chiar și neînțelegerea... Meditațiile sale n-au bibliografie, au însă o intuiție și, așa spune, o dimensiune a *omenescului*, o dimensiune a *firescului* o înțelegere a *binelui* și *nebinelui*, a suferinței și a fericirii, pe scurt, au o percepție a lucrurilor esențiale din existență pe care filosofi de profesie rareori o ating. Nu-i suficient să fii învățat și cu bibliografia la zi când vrei să spui ceva fundamental despre *iubire, moarte, fericire, infamie, suferință, prietenie, trădare*, etc. Mai trebuie ceva pentru a tulbura pe cel care te citește și pentru a te face credibil. Ce? O răbdare, o bunătate și, poate un anumit respect față de ceea ce există pentru că există. Preda le avea pe toate și avea, mai ales, inteligența lui penetrantă și ordonatoare. Încă o dată: Preda nu vrea să fie memorabil în reflecțiile sale existențiale, vrea să convingă, să te facă să-l crezi pe cuvânt. Așa cum îl credea el pe Tolstoi pe care îl numește în scrisorile către Aurora 'țarul literaturii'. Și pentru el frumosul nu-i decât binele în grad suprem. Frumosul, binele și adevărul, trei noțiuni care intră și în ecuația de existență a prozatorului pe care încerc să-l fixez, acum într-un portret interior.

În ceea ce privește modul de a fi scriitor în complicata lume românească de după 1945, ce aş putea să spun? Câteva impresii: Preda n-a fost niciodată un triumfător, un răsfățat al istoriei, un profitor, un *om al cetății*, băgat în toate, amestecat în toate combinațiile: era mai degrabă un însingurat și, chiar după ce a cunoscut succesul literar, s-a temut totdeauna că n-o să mai poată scrie și, dacă nu scrie, e rău... Este dornic de prietenie și socotește prietenia un act fundamental; a avut prieteni, dar a avut, parcă, mai mulți dușmani din pricina talentului său excepțional; se știe că mentalitatea literară românească îngăduie cu greu succesul prea mare, nicidecum două-trei succese la rând; Preda și-a format încet personalitatea și și-a cultivat cu atenție *natura*, nu le-a trădat pe nici pe una, nici pe alta, le-a impus. Avea complexe? Avea, în mod sigur, dar nu le cultiva, nu se închidea în ele, nu judeca lumea prin neîmplinirile, șovăielile sale. Scrisorile din tinerețe ne arată că făcea din iubire un criteriu de existență. Bun psiholog al feminității, n-a avut totdeauna o bună intuiție asupra femeilor pe care le-a iubit. A plătit, cum remarcă Ion Caraion, pentru toate naivitățile sale. Am scris, odată, că Nichita Stănescu părea a fi o beizadea în lumea proletară. Scandaliza pe contemporanii săi cu petrecerile și răsfățurile talentului său. Dar Preda? Preda n-a avut o viață sărbătorească și nu s-a bucurat prea mult de sărbătoreșcul din existență. Este un spirit grav și întrebător, între el și istorie este o complicitate și un pariu care-l împiedică să trăiască după pofa inimii ușoare. Acest pariu și

această complicitate angajează chiar opera sa. N-a dorit să-și sacrifice viața intimă pentru opera lui, dar, cum mărturisește, dacă ar fi trebuit să aleagă între ipoteza de a-și continua opera cu riscul de a muri din această cauză și ipoteza de a abandona scrisul cu promisiunea de a trăi mult și liniștit, ar fi ales cu mare durere, dar ar fi ales opera. Ceea ce, în fapt, a și făcut. A ales...”

Eugen SIMION “Scrisori către Aurora; Convorbiri despre Marin Preda”, 1998, Albatros, p. 371.

“Chipul lui **Mihail Sadoveanu** a căpătat la senectute o frumusețe superbă, frumusețea geniului pe care numai Tizian în persoană ar fi putut să o traducă în culori, iar ochii săi albaștri au o adâncime celestă.

De l-aș vedea pe Goethe, n-aș mai fi tulburat.

Mihail Sadoveanu rămâne în mijlocul nostru mereu contemporan; pe el cel fără vârstă, natura l-a binecuvântat cu cea mai lungă viață!

*Fi-va peste multe veacuri unul din cele mai înalte piscuri ale culturii românești, stăpâni-va peste generații precum **Ceahlăul** domină Moldova”.*

MIHAIL SADOVEANU - PORTRETUL ARTISTULUI ÎN TINEREȚE

“Pentru a ne sugera intențiile cu ajutorul unei, de altfel relative, analogii, am împrumutat cuvântul nostru introductiv titlul celebrei cărți autobiografice a lui James Joyce, *The portrait of the artist as a young man*, din 1916.

Căci acesta ni se pare a fi, înainte de toate, rostul publicării corespondenței de tinerețe a unui scriitor: să ne precizeze portretul său la o vîrstă anterioară mării lui opere, sau contemporană cu debutul ei – în orice caz, la o vîrstă încă a indeciziei, în care autorul de mai târziu poate fi, uneori cu greu, identificat, printre trăsături aleatorii, continuate sau nu de omul vîrstelor ulterioare. (...)

Mihail Sadoveanu și-a exprimat limpede, cu diverse prilejuri, oroarea față de biografism, nu numai pentru a se feri de indiscreții, ci și din principiu. Îi spusese, cîndva, lui Agârbiceanu, referindu-se la scrisori: *Distruge tot ce ai și nu lăsa nici o corespondență în urmă... Eu așa fac. Un scriitor se lasă pe sine însuși în*

cărțile sale. Criticii și istoricii literari nu pot dori mai mult și cred că nici n-au dreptul să ceară mai mult. Nu mă împac cu cercetările unor lucrări care nu au avut și nu au nici o legătură cu scrisul meu. Firește, admitea el, un cercetător e îndreptățit să surprindă în scrisul tău vreo notă mai familiară... Dar nu înțeleg să-ți caute cineva voința și sentimentele într-o corespondență. (Ion Agârbiceanu, *Cu Sadoveanu la Sovata*, în *Ei l-au cunoscut pe Sadoveanu*, Editura Ion Creangă, 1973, p. 132)

Într-o *Mărturisire* (din *Adevărul*, 15 iun. 1937), declarațiile biografo-fobe reapar cu pregnanța textului scris: *Am obiceiul să distrug scrisorile, ciornele și notele, ca să nu fie bătaie de cap mai târziu pentru oamenii curioși... N-am alimentat notele biografice din cărți, de aceea cele mai multe sînt vagi și cuprind neexactități.* (...)

Realmente, ediția operelor complete ale lui Sadoveanu, oricâte surprize ne-ar putea aduce cîndva arhivele, nu va cuprinde tomuri de corespondență, după

cum nu va avea nici un tom consacrat vreunui jurnal intim. Carnetele de note – care, totuși, i s-au păstrat – sînt însemnări ale unui laborator de creație literară, nu confesii, nici măcar comunicări evenimentiale. Chiar cînd își schițează memoriale de călătorie, persoana I a acestor carnete este doar a celui ce înregistrează forme, de conținut și de expresie, pentru o carte ulterioară, proiectată efectiv sau numai posibilă într-un viitor oarecare.

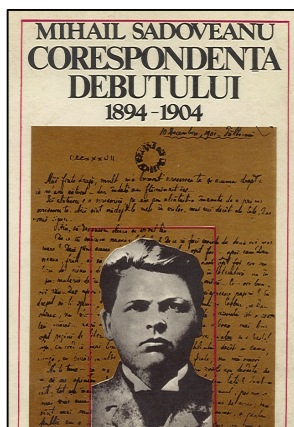
Sadoveanu avea, așadar, o concepție clară despre autenticitatea **cului profund**, de aflat în însăși opera finită, în opoziție cu amăgitorul personaj biografic reconstituit, mai mult sau mai puțin fortuit, din file prin definiție provizorii în scriitura lor.

Însă, pe de altă parte, Sadoveanu știa prea bine că interesul celor ce îi iubesc opera caută, omenește, și o cunoaștere a omului care a produs-o, a omului care a *devenit* scriitor. Căutare explicabilă și judicioasă, pentru că, în ciuda dihotomiei om-scriitor, cei doi termeni sînt indiscutabili, consubstanțiali. Scriitorul este *de o ființă* cu omul care, dialectic, se arată a fi nu numai *tatăl*, ci și *fiul* operei sale. Cel găsit în operă își continuă existența și în afara ei, în viața de toate zilele. Cel ce preexistase operei este trasformat în perspectiva ei. Biografia ca atare, de la arborele genealogic pînă la realitatea evenimentelor succesive care constituie viața unui om, nu *explică* opera, dar

ființează împreună cu opera, nedespărțită de aceasta și fundamental asimilată acesteia. Scriitorul însuși se construiește prin creația sa și își fixează, omenește, locul printre personajele sale. De aceea, povestirea sadoveniană devine, tot mai des, direct sau indirect, amintirea. Mai ales amintire a celui ce fusese autorul înainte de a se fi identificat cu opera sa, înainte de a se fi situat ca *ego* printre *alter-ego*-uri și printre alterități: de la *Cele mai vechi amintiri* pînă la *Anii de ucenicie*. De la o memorie indiferentă față de antecedente documentare și de date istorice pînă la o memorie care-și propune deliberat să prevină cercetările erudite, complinindu-le, corectînd biografii apocrife aflate în circulație, explicînd, în lumina operei, determinări istorice, sociale și familiale, lămurind, ca scriitor, opțiunile omului. (...)

Punînd prioritar accentul pe portretizarea *artistului în tinerețe*, nu putem ignora nici cantitatea de informații cu care un asemenea *jurnal epistolar* completează și corectează acele *informații, mărturisiri și amintiri* oferite de scriitor pentru aceeași perioadă, în *Anii de ucenicie*. Pe de altă parte, portretul tînărului Sadoveanu ne va îngădui să discutăm despre raportul dintre om și creația sa, în perspectiva dezvoltării și desăvîrșirii acesteia din urmă, inclusiv în perspectiva *portretului ultim* al scriitorului contopit cu opera sa.”

Mihail Sadoveanu: *Corespondența debutului: 1894-1904*

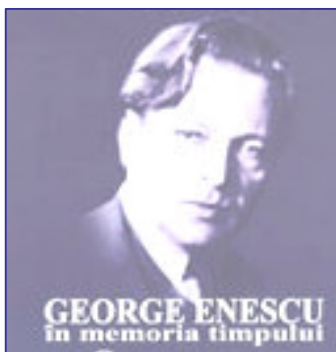

“...Sadoveanu prin opera sa monumentală, de o mare diversitate tematică, tipologică și stilistică, a oferit o alternativă superioară în ce privește direcția pe care se cuvine să meargă limba literară: perfecționarea ei neîncetată, în scopul înfrumusețării, înnobilării, expresivității. Cel care cunoaște atât de bine hrisoavele și cărțile vechi precum și literatura înaintașilor, nu putea merge decât în sensul purificării și înălțării limbii, al desăvârșirii ei estetice. El a înțeles că cei care au fost hărăziți să slujească pe altarul limbii materne, adică scriitorii, se cuvine să aibă sentimentul oficerii unui cult. De aceea, cufundați în textul sadovenian, avem senzația de a fi pătruns într-un uriaș templu, unde asistăm la un ritual înălțător: este templul limbii sacre a strămoșilor, alcătuit din coloanele celor peste o sută de cărți, templul în care și-a zidit propriul suflet acest titan al artei românești, adevărat meșter Manole.

Creator al unui peisaj, al unui univers uman și al unui stil, prin urmare al unui cosmos artistic complet, unic și inimitabil, prin care identitatea românească se face cunoscută umanității, Sadoveanu nu este numai un mare scriitor al neamului său, ci și un mare scriitor universal”

(Mihai Sadoveanu, 100 de ani de la naștere)

GEORGE ENESCU

“..s-a ridicat dintre buni moldoveni din părțile de sus, pline de trecut și poezie, un copil care a minunat pe cei mai cunosători ai unei arte pe care o avea din instinct. Și copilul s-a făcut tânărul, veșnicul tânăr, nou ca în ziua întâia când a înfiorat strunele vioarei cu atingerea sufletului”.

Nicolae Iorga

“Mergând pe calea amintirilor, gonind cu anii înapoi, am răscolit din tainele și trecutul unui om care a dat roade și a adus foloase patriei sale.

George Enescu a fost unul din puținii români care, în trecut, prin meritele sale artistice și atitudinea umanistă, a atras atenția lumii întregi, ajungând să fie cunoscut pretutindeni.

Modest până la culme, Enescu n-a dorit ca viața lui, de glorie și de zbucium, să fie cunoscută mai în amănunt; a preferat tăcerea, discreția, chiar misterul și pentru ei și pentru ai săi, socotind că așa era mai bine.

Cel puțin în timpul vieții sale, atenția lumii trebuia să fie ațintită numai asupra misiunii sale de a propovădui muzica. Enescu s-a manifestat din plin ca mare muzician și a dăruit ascultătorilor săi nenumărate clipe de fericire și de înălțare sufletească. Aceasta era totul. Nu era de-ajuns?

Prin atitudinea sa rezervată, încă din copilărie a fost poreclit “sfînx” sau mai ușor de pronunțat “pinx”! Sub această denumire era chemat uneori în cercul familial.

Dar această poreclă s-a generalizat mai ales după ce, în opera sa “Oedip”, a apărut chiar “Sfînxul”. Ca să se răzbune, Enescu i-a hărăzit acestuia glas năprasnic, înfiorător,

curmând astfel enigmatică tăcere. Era el acum “Omul”, mai tare ca destinul; acel ce-și ia singur soarta sa în mâini și hotărăște.

Dar firea lui, mai mult decât sensibilă, nu-i îngăduia să decidă într-altfel decât îi dicta glasul conștiinței sale.

Menirea lui, prima îndatorire de care se simțea legat, era aceea de a ajuta pe alții, pe orice căi și în orice împrejurare. Mai ales suferințele, lipsurile și necazurile altora el căuta pe dată să le afle și să le aline. În acest scop arta lui îi era de folos. El se sacrifică însă, și se uita pe sine însuși!

Dar, chiar fără de vrere, dramele vieților omenești care-l afectau se răsfâng puternic și în opera sa, Enescu nefiind un creator pur cerebral; el era un mare emotiv.

Enescu era însă și un mare optimist, ceea ce-l făcea ca, în momentele de liniște sufletească, să fie vesel și plin de voie bună, transmițând și celorlalți din jurul lui bună dispoziție.

Totuși, în muzica lui Enescu se reflectă mai mult momentele de încordare sufletească decât cele de relaxare și înduioșare; iar dramatismul său uneori uimește. Chiar și-n momentele mai vesele din opera sa apar, câteodată, rezultatul unui joc forțat.

Enescu avea o fire afectuoasă, iar în mijlocul familiei arăta multă dragoste tuturor.

În turneele sale artistice prin țară, Enescu se oprea, câteodată mai mult, în orașele sau localitățile unde afla și câte o rudă a sa directă sau prin alianță.

Astfel la un moment dat, a introdus în itinerariul său și orașelul Cîmpina din jud. Prahova, unde uneori poposea mai mult. Aflase aici pe o verișoară a sa.

Orașul Focșani figura de asemenea în itinerariul său concertistic, cât timp a locuit acolo familia unchiului său Alexandru Enescu și până la mutarea ei la București. Avea aici pe doctorul Constantin Enescu, singurul său văr care-i purta numele de familie și la care ținea mult.

George Enescu avea câteva devize care-i serveau drept călăuză în viață și le impunea și altora din apropierea sa: “Muzica expresie înaltă a vieții”; “Prin artă spre bine”; “Munca e viață”.

Pentru el exemplul viu de muncă și creație a fost J. S. Bach, ale cărui opere le-a avut la căpătâi până la ultima suflare.

Era foarte doritor de a se descoperi din vreme copii talentați și dotați pentru muzică, pentru a fi cât mai din timp și cât mai bine îndrumați în studiile muzicale după aptitudinile lor. Grija lui era în special mare pentru copiii neamului nostru, neam cu cel mai bogat folclor muzical care și-a pierdut generații de talente din lipsa posibilităților de studii și manifestare.

Enescu s-a clasat în rândul copiilor minune, virtuozii și compozitori de mici; cu o putere de muncă extraordinară, înzestrat însă și cu o constituție rustică robustă, a putut supraviețui în etate unui Mozart, ajungând, înfrânt însă de suferințe fizice, la o vârstă înaintată.

Pilda lui nu o putea sfătui și altora care nu ar fi putut rezista. Așa, o verișoară mai mică a lui, Mariana, pianistă extrem de talentată, urmându-i calea se prăbușise doar, întocmai ca o Iulia Hașdeu, în ultimul an de compoziție la clasa lui Gedalge. Talentele muzicale alse țării românești trebuiau încurajate, ajutate să-și atingă țelul, să câștige timpul

pierdut din secolele de noapte; o țară de țărani muzicanți, cu tradiții milenare, să-și reverse geniile ei măcar începând cu a doua jumătate a secolului XX!

În timp ce occidentul vetust ar decade, o școală românească muzicală să răsară, evitând a imita pe cei din alte țări.

Viziunea lui Enescu, de acum câteva decenii, în domeniul educației muzicale și cultivarea tinerelor talente era pe cale de a se înlăptui.

Aceste năzuințe și speranțe ale lui explică instituirea premiului Enescu, încă din 1912, pentru tinerii compozitori, efortul pentru înfăptuirea Societății Compozitorilor români în anul 1920, sprijinul dat pentru culegerea folclorului nostru și alcătuirea arhivei de folclor, tot felul de încurajări și sfaturi date tinerilor muzicanți, în căutarea lor de maeștri îndrumători, apariția lui spontană la clasele de compoziție din țară pentru a afla cu un ceas mai devreme de speranțele de mâine ale neamului.

Îl preocupa mai mult ce va da în muzică poporul său decât ce dădea dânsul. *“Eu nu sunt decât un pionier; încerc să deschid unele drumuri, dacă voi reuși, pentru cei ce mă vor urma. Românii au un cuvânt mare de spus în istoria muzicii și îl vor spune!”* – zicea Enescu

În genere lui Enescu nu-i plăcea să intervină direct în metodele de lucru, înțelegerea și tendințele compozitorilor. Dacă era solicitat, dădea bucuroș sfaturi; dar în materie de stil nu intervenea.

În multipla-i activitate muzicală, ca latură pedagogică, s-a ocupat îndeaproape cu lecții de perfecționare și interpretare violonistică. Mulți violoniști, mai ales în Occident, au cules roade binefăcătoare din cele învățate din îndrumările lui George Enescu, până în ultimul timp al vieții sale.

Enescu a format o singură orchestră simfonică în viața lui, aceea din timpul războiului (1917-1918) cu elemente refugiate din toate unghiurile țării. Sub conducerea sa această orchestră s-a format peste noapte și a răsunat falnic în foarte scurt timp.

În Occident Enescu era apreciat nu numai în calitatea sa de dirijor, dar și drept un orchestrator neasemuit. Încă de la executarea *“Poemei române”* și a *“Rapsodiilor”*, dirijorul Eduard Colonne a observat calitatea orchestrației lui Enescu, fapt care i-a deschis, în realitate, porțile orchestrelor simfonice pariziene, de la bun început; iar, mai apoi, și pe cele ale orchestrelor americane.

Enescu făcea parte dintre muzicienii care aveau ca ideal atingerea unui grad de perfecțiune și aceasta nu numai în domeniul interpretărilor, dar și cel al compoziției, lucru foarte greu de realizat. El socotea, că, prin suitele sale orchestrale, Sonata a 3-a pentru pian și Sonata a 2-a pentru violoncel și pian, încercase să-și deschidă un drum spre țelul urmărit, spre acel ideal de perfecțiune.

Ultima lucrare de vârf a lui Enescu era proiectată să fie un cvartet de coarde, așa cum fusese la compozitorul Gabriel Faure. Cântecul de lebadă al acestuia a fost un cvartet de coarde. Lucrarea sa a apărut definitivată la Paris în 1951: Cvartetul de coarde Nr. 2. Aici Enescu și-a spus ultimul său cuvânt, adânc gândit și simțit.

...” Te-ai ivit deodată și tocmai când trebuia, ca și Celălalt, ca Mihai Eminescu, care a izbucnit pe neașteptate, ca un havuz de apă vie într-o pustietate seacă. El a făcut limba românească să cânte. Tu ai făcut cântecul să vorbească !Fii binevenit în casa noastră! -spunea Păstorel Teodoreanu la sărbătoarea lui Enescu din 1931 cu ocazia dezvelirii bustului său la Conservatorul de Muzică din Iași.“

Alex Cosmovici: *George Enescu în lumea muzicii și în familie*, Ed. Muzicală, 1990

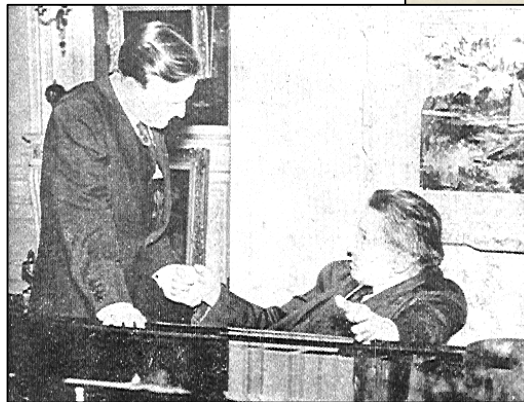
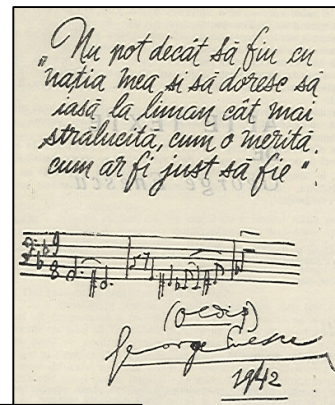

“Ajungînd la liman, privesc în urmă oceanul vieții: valurile se pierd în depărtări și nu mai rămîne decît o oglindă lucie care răsfrînge cerul – cerul meu: muzica”.

“Povestea aceasta începe acolo, departe, pe plaiurile Moldovei și se isprăvește aci, în inima Parisului. Pentru a merge din satul în care m-am născut spre marele oraș unde-mi sfîrșesc zilele, am străbătut o cale anevoioasă, străjuită de copaci ce se pierd în zarea îndepărtată. A fost lung, desigur acest drum. Cît de scurt mi s-a părut .”

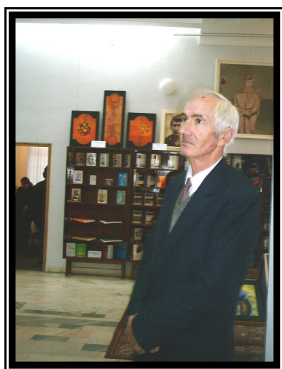
“Ce n-aș da eu să pot să zbor, să văd cu ochii mei lucruri ascunse sub pămînt ! Un astfel de turneu, pe sus, ar fi de o mie de ori mai interesant decît toate turneele mele pe pămînt.”

George ENESCU

“Titan al cărui nimb aureolat i l-au țesut ursitoarele din cea mai fragedă copilărie și a cărui hlamidă domnească, cu nestemate portative, a dus faima muzicii românești pînă în Metropola miliardarilor americani, moldoveanul George Enescu, idolul României și copilul adoptiv al Franței, de care-l leagă nu numai o frumoasă vilă, ci și cele mai prețioase manuscrise adunate într-o bisactea familiară, este și rămîne cu adevărat în domeniul artei și al muzicii singura noastră mîndrie națională.”

Victor I. BĂNCIULESCU, în “Interviuri din presa românească”, vol. II: (1936-1946), Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, 1991

1945 - 2005

nemulțumit, rareori senin, niciodată fericit.

L-am considerat, dintotdeauna, pe Ion Mîță un cărturar autentic. Fire dârză și zbuciumată în același timp, s-a grăbit să plece în altă lume, lăsând aici, pe Pământ, amintirea unui bărbat care a iubit cartea mai mult decât o puteau face semenii din jurul său. Un personaj criptic și, de multe ori, ciudat. Totdeauna

Corneliu BICHINEȚ

ION MÎȚĂ – deja o amintire

7 mai 2005

Acuma, când natura este în plină viață, paradoxal, un om se stinge alunecând spre cea mai lungă noapte, ETERNITATEA.

*Numele lui se compune din cuvinte simple: **ION MÎȚĂ***

Născut într-o frumoasă zonă a Neamțului, comuna Negrești, crescut și educat în spiritul decenței unei familii de țărani gospodari, Neculai și Ana, a iubit, deopotrivă, cărțile și munții. La vârsta opțiunii profesionale a ales Facultatea de Biblioteconomie care l-a consacrat și avea să devină bibliotecar de vocație în anul 1967.

A schimbat decorul satului de munte cu peisajul citadin din Vaslui și temporar din Bîrlad, localizându-se pentru totdeauna în orașul care avea să-i aducă desăvârșirea profesională și împlinirea familială – Vaslui.

N-a fost ceea ce se numește “șoarece de bibliotecă”, pedant și insensibil, ci un om de munte cu rezistență și pasiune.

Unii l-am cunoscut mai mult, alții mai puțin; pentru noi, cei care i-am fost colegi de breaslă, domnul Mîță a fost și rămâne modelul bibliotecarului ce s-a identificat cu instituția reprezentativă a acestei meserii – Biblioteca – timp de 38 de ani. Exponent al unei categorii profesionale luată de multe ori și de mulți în derâdere, a sfidat astfel de atitudini și poate chiar această tenacitate i-a acordat privilegiul să fie recunoscut ca o autoritate în breaslă.

Un spirit incisiv împotriva unora, malițios cu superficialitatea neaveniților în munca de bibliotecar, domnul ION MÎȚĂ a fost “o școală a biblioteconomiei” pentru județul nostru.

Metaforic vorbind “a bântuit” prin bibliotecile din județ în calitate de metodist, inspector al forului județean de cultură și pentru scurt timp și director al Bibliotecii Județene “N. M. Spătarul” Vaslui a impus rigoarea științifică într-un domeniu foarte puțin cunoscut și recunoscut. A fost un bun coleg și colaborator, un catalizator al relațiilor culturale cu personalități marcante din diferite domenii și a coordonat cu dibăcie nenumărate manifestări

ale cărții ce au făcut onoare instituției și istorie pentru memoria culturală a orașului și județului.

Plecând, lasă în urmă lucrări reprezentative ale Bibliotecii județene care vor rămâne mărturie certă a competenței și profesionalismului său, oferindu-ne măsura muncii de o viață și orizontul cărturăresc.

Privea răutățile acestei lumi cu răbdare și seninătate, fiindcă avea un aliat de neprețuit – CARTEA. Marea lecție a vieții lui a fost dragostea de bibliotecă, bucuria de a trăi printre cărți, priceperea de a folosi înțelepciunea cărților în lupta împotriva prostiei, insuficienței și minciunii.

Îl va despăgubi oare moartea pentru tot ce nu i-a oferit viața?

L-am cunoscut ca un tată desăvârșit, ducându-și copiii de mână, Alexandru și Lizuca, ocrotindu-i și bucurându-se de gesturile lor gingașe, pline de speranță, uneori chiar înduioșător de sentimental în fața credinței marilor realizări.

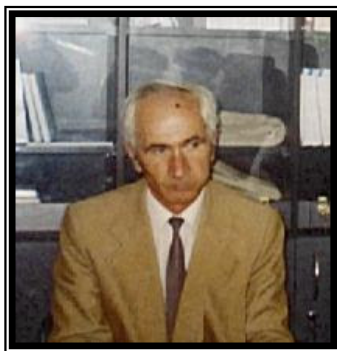
Cu o ținută impecabilă, ne dovedea respectul pentru meseria de slujitor al cărții, impunea respect și decență. Toate acestea s-au transformat acum în diamante pentru eternitate, un destin sub norii cenușii.

Deși vorbea cu mândrie de originea lui munteană, de robustețea omului născut la munte și de sănătatea fizică și morală, o boală necruțătoare l-a măcinat mai mulți ani și acum și-a pus amprenta contrar așteptărilor. Dar moartea e doar un fapt al vieții.

Ne părăsiți mult prea devreme, domnule Mîță. Regretăm că speranța de a reveni printre noi, așa cum ați făcut-o de atâtea ori, s-a ruinat. Noi vă asigurăm însă de recunoștința noastră și avem certitudinea că nu vă vom putea înlocui niciodată.

Prof. **Elena POAMĂ**, Director al Bibliotecii Județene Vaslui

A PLECAT DINTRE NOI

Îmi place să vin dimineața devreme la serviciu. E multă liniște. Deschid ușa Cabinetului Metodic, o încăpere elegantă, spațioasă, luminoasă, cu flori multe, dau drumul aparatului de radio, deschid calculatorul și... bineînțeles pun de cafea.

Pe la opt fără zece, câteodată mai devreme, se auzeau pași ușori și parcă aievea îmi răsună : “Sărut mânușițele d-na Adriana!”. Era d-l Măță. Venea în cadrul ușii, elegant, la “patru ace”... de când îl știu, zâmbitor întrebându-mă ce mai fac. “Cafeluța, d-le Măță. Serviți și dvs. una?” “Cu multă plăcere!” îmi răspundea, “chiar dacă am mai băut una acasă”. Alteori când mai întârzia, îi așezam cafeaua la birou.

Cu țigara, de care nu s-a despărțit nici o clipă, într-o mână, cu ceașca de cafea în cealaltă, pleca, ușor aplecat de umeri, spre terasa de unde își mai “clătea” privirea cu

priveleştea ce i se arăta în faţa ochilor. Uneori îl necăjeam şi-l întrebam în glumă: “Domnule Măţă... iar cu ochii după fete?” “Da doamnă,... mi-i drag să le privesc”.

Aşa începea ziua la etajul II al Bibliotecii Judeţene, la metodic.

Îl văd şi acum aplecat asupra biroului scriind. “Ce mai scrieţi, domnule Măţă?” îl întrebam. “Ei, doamnă,... mai fac şi eu “câte ceva”. Acest “câte ceva” era foarte important. Eu am constatat de-a lungul timpului, acest fapt şi, chiar acum când “răsfoiesc” câteva dosare rămase de la dumnealui, descopăr acel “câte ceva”: un articol despre *M. Eminescu revizor şcolar în Judeţul Vaslui*; o *Retrospectivă a Festivalului Umorului “Constantin Tănase”* la care ştiu ce mult şi responsabil a lucrat; *scrisori metodice către bibliotecarii comunali*; *materiale de specialitate pentru instruirile trimestriale cu aceştia cum ar fi: Verificarea gestionară a colecţiilor bibliotecilor publice comunale, Organizarea colecţiilor, Schema raftului cu acces liber şi a depozitelor după cotă, Selectarea publicaţiilor în vederea expunerii în cadrul accesului liber la raft al utilizatorilor serviciilor de bibliotecă, Completarea colecţiilor, Tehnica realizării clasificării zecimale în bibliotecile comunale, Biobibliografie Mihai Eminescu etc.* Promit ca în memoria dumneavoastră să le adun şi să le publicăm pentru că sunt lucrări la care aţi muncit meticulos, cu dăruire, cu pasiune, cu simţ de responsabilitate, cu profesionalism. Avea, de altfel, cunoştinţe de biblioteconomie foarte solide. Nu ştiu să fi fost vreo întrebare, din domeniu, la care să nu fi ştiut răspunde. Te privea atent, concentrat şi... zâmbind uşor în colţul gurii îţi dădea informaţia de care aveai nevoie... întotdeauna cea corectă.

Acum... nu mai este printre noi. Mult prea devreme s-a dus acolo sus, unde... sper ca aburii cafelei de dimineaţă să ajungă, poate, şi la el.

Şef serviciu metodic, **Andriana BOJIAN**

ION MÎȚĂ - Un slujitor dăruit al culturii vasluiene

Bat clopotele în pustiul din mine şi o nefirească linişte de alt tărâm mă îndepărtează de furnicarul zgomotos al înghesuitului oraş.

Incredibil! Ce gol imens mi-a lăsat în suflet vestea morţii dragului prieten **ION MÎȚĂ**.

Ies cu greu din starea ce-mi dă senzaţia, nereală, de sfârşit de lume.

Ciudat! Cum ne tot dispar prietenii.

Parcă mai ieri l-am întâlnit pentru prima dată pe Ion Mîţă. Era în decembrie '74. În faţa Hotelului “Racova” împreună cu poetul Ion Iancu Lefter. *Probabil, deja, tăifăsuiesc împreună acum.* Mi i-a prezentat prietenul meu Gheorghe Sfirlogea, maestrul coregraf de la “Trandafir de la Moldova”. Trecut şi el în cele veşnice.

De cunoscut, i-am cunoscut ceva mai târziu, în şedinţele de luna dimineată, cu d.l Bran, preşedintele culturii vasluiene de-atunci.

Attrăgea atenţia, Ion Mîţă. Era falnic ca un brad din Munţii Neamţului, de unde-şi avea obârşia. Era ‘nalt, fără a părea deşirat. Şi-avea părul alb ca neaua.

În timp, munca a făcut să ne apropiem şi să devenim prieteni. Era o muncă în echipă la cultură, obositoare şi stresantă. Necesita mult timp, multe deplasări şi nervi de oţel. Erau activităţi deosebit de grele, dar Festivalul umorului “C. Tănase” era piatra de încercare. Pe

Ion aceste lucruri nu-l speriau; iubea cu adevărat această muncă. Era făcut și călit să ducă la îndeplinire orice sarcină. Era orgolios și nu se lăsa “călcat pe coadă”, indiferent de consecințe. Avea o “mintе brici”, cum îi plăcea să-și spună. Aprecia cu justete și precizie fiecare moment sau situație dată. Am avut o colaborare bună tot timpul, dar cred că a fost și un moment de vîrf, când împreună cu Nelu Mancaș, constituiam, ceea ce Ion numea, “tripleta de aur”. Era înduioșător cît de mult regreta Ion lipsa acestei colaborări și cît de mult dorea să se refacă!... Deși nu mai era posibil, el niciodată n-a încetat să creadă acest lucru.

Era un slujitor dăruit culturii vasluiene.

Avea îndrăzneală și știa să dezamorseze o situație tensionată. De exemplu, în timpul Festivalului umorului, ediția '78, cred, fusesem convocați la o ședință pentru ora unu noaptea, la Casa de Cultură. Ceva nu mersese cum trebuie, fapt inadmisibil. Așteptam tăcuți să începem. Atmosfera devenea din ce în ce mai încordată, pentru că vreo doi colegi nu ajunseser încă – pare-mi-se, dom' Petrică Didilescu, dir. Întreprinderii Cinematografice și dom' Popescu, dir. Muzeului Județean. Și-n tensiunea aceea, din fundul sălii, se ridică, cu-nctinitorul parcă, Ion Mîță și, cu un trandafir roșu în mână, furat bineînțeles, se duce la d.l Bran și îi urează “La mulți ani”. Era, deja, ziua sa aniversară.

Era un coleg adevărat, manifesta mare grijă și nu ezita să riște pentru a-ți sări în ajutor. Ion Mîță era, înainte de toate un foarte bun profesionist. Viața lui Mîță s-a confundat cu activitatea de bibliotecar. Absolvent de Biblioteconomie, Ion a ars ca o torță pentru carte, dar nu s-a îmbolnăvit niciodată de boala cărților. El le-a dominat cu inteligența specialistului și le-a oferit, ca pe un dar de mare preț, publicului vasluian. Pentru că el iubea, mai presus decît cărțile, pe autorii lor. Se mișca în lumea scriitorilor cu mare dezinvoltură. Și Vasluiul a avut privilegiul, și datorită lui Ion Mîță, să-i aibă, acasă la ei, pe mai toți scriitorii vremii, de la Marin Preda și Nichita Stănescu, la Fănuș Neagu și Mircea Dinescu. Avea dese întâlniri cu bibliotecarii din județ, împărțindu-le din experiența sa. Era aproape permanent în teren, la bibliotecile comunale, ajutându-și colegii să depășească greutățile inerente. Insista pe lângă forurile locale, pînă la exasperare, pentru a aloca fonduri pentru achiziții de carte. Și cel mai adesea convingea. Era foarte apreciat de șefii săi de la Biblioteca Națională și de la Ministerul Culturii, precum și de colegii din țară. Adresându-mă odată d.lui Ion Mărunțelu de la Ministerul Culturii, o autoritate în domeniu, să-mi favorizeze participarea la niște cursuri în Vaslui a unor specialiști în biblioteconomie, domnia sa îmi replică: - Îți recomand pe unul foarte aproape de tine, pe Ion Mîță de la Biblioteca Județeană, poate-l cunoști.

Din păcate, era de-acum prea târziu. Falnicul Ion se topea sub loviturile necruțătoare ale unei boli ale cărei resorturi ne scăpau tuturor. Sau poate cine știe!?

Ion Mîță n-a fost un mare om de cultură și n-a lăsat în urma sa o operă, dar el face parte, în spațiul cultural vasluian, din marea familie a anonimilor care fac ca lucrurile să meargă bine în domeniul în care își desfășoară activitatea. Și cînd fac acest lucru cu toată dăruirea de care sunt capabili, merită toate laudele noastre.

ION MÎȚĂ a fost, pe drept, un slujitor dăruit de care cultura vasluiană are totdeauna nevoie.

Prof. Ștefan ȘERBAN

Mulțumesc, Domnule Ioan Mîță

Pe domnul Ioan Mîță l-am cunoscut acum 25 de ani când, cu emoție și speranță în suflet, am trecut pragul bibliotecii din Vaslui, având certitudinea că aici îmi voi găsi adevărata menire.

O figură greu de uitat: înalt, cu părul cărunț, privirea dar și vorba blândă, ținuta impecabilă, degaja întotdeauna un aer maestos.

Curând aveam să descoper un specialist și un profesionist desăvârșit. Din prima zi a venirii mele în bibliotecă, a fost alături de mine, făcându-mă să înțeleg profesia de bibliotecar adevărat. Îmi amintesc și nu voi putea uita niciodată lecțiile de biblioteconomie pe care mi le ținea cu un profesionalism și un devotament rar întâlnit, pentru a-mi însuși corect cunoștințele de specialitate și pentru a veni în întâmpinarea celui care învață sau creează, punându-i la dispoziție informațiile necesare care să scoată la lumină fațetele ascunse ale cărților. Da, bibliotecarul este cel care poate întocmi bibliografii la cerere, cel care trebuie să manevreze cu abilitate informația.

Prin strădania sa neobosită, a avut marele merit de a îndruma pașii în tainele cărții a numeroase generații de bibliotecari de aici din biblioteca noastră și din județ, contribuind la formarea unor specialiști care astăzi fac cinste acestei profesii.

Și, ca o ironie a vieții, descoperim și apreciem valoarea unui om după ce acesta a trecut în neființă, uitând sau amânând că ceea ce a făcut în viață nu a fost în zadar, mulțumindu-i atunci când nu se mai poate bucura.

Și eu ar fi trebuit să-i mulțumesc în alt timp, mi-e greu să realizez că a dispărut dintre noi, știu că e târziu și inutil, totuși... Mulțumesc, Domnule Ioan Mîță!

Bibliotecar, **Florentina GHETU**

Mereu în amintirea noastră

În Săptămâna Luminată s-a stins din viață colegul nostru Ioan Mîță. Îmi place să-mi amintesc de el așa cum era în zilele lui bune. Tăcut, cu mult bun simț, arunca din când în când câte o vorbă de duh care amuza audiența.

L-am cunoscut atât în calitate de coleg, cât și în aceea de director. A fost un bun coleg și un director înțelegător și tolerant. A încercat să înțeleagă și să ajute pe toată lumea, ca om și ca profesionist.

Specialist în biblioteconomie și având multă experiență în domeniu, noi, bibliotecarii cei mai tineri, am avut multe de învățat de la colegul nostru. Avea întotdeauna un punct de vedere clar sau o părere pertinentă în probleme de serviciu.

Am pierdut un bibliotecar bun, acum când în acest domeniu prea puțini se gândesc să facă ceva de valoare.

Atunci când l-am condus pe ultimul drum, norii cerneau lacrimi de ploaie. A fost o zi mohorâtă, așa cum erau și inimile celor care l-au cunoscut și care l-au apreciat.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Bibliotecar, **Pompilia MOȘNEAGU**

AUTORI VASLUIENI

Mihai Eminescu - Mai am un singur dor

INTERPRETARE

Ideea unei legături strânse între om și natură este, așa cum remarca Ricarda Huch (**Romantismul german**, Editura Univers, 1974, p. 148), “sursa miracolelor”. Într-adevăr, esența tainicelor relații spirituale ale omului cu firea este dificil de surprins.

Scriitorii, în special poeții, înzestrați cu o sensibilitate romantică au simțit în mod diferit această legătură a omului cu natura. Ei și-au proiectat în spațiile nesfârșite ale naturii sentimentele, emoțiile, tristețile și neliniștile. Către natură i-au îndreptat și setea de absolut și nevoia de perfecțiune, pe care sperau să o găsească în existența plină de mister a elementelor firii.

Un mare scriitor este un om cu o sensibilitate ascuțită și cu o deosebită receptivitate. În acest sens, Zoe Dumitrescu – Bușulenga remarca: “Un poet mare e un univers întreg, unitar de idei și imagini care indiferent de unde ar fi fost luate îi aparțin întru totul printr-o topire finală în creuzetul viziunii personale despre lume, exprimată în stilul său” (**Eminescu și romantismul german** în “Viața Românească”, nr. 4-5, 1965, p. 314).

Fiind un mare poet, un om mai presus de vârste și epoci, situat în afara timpului și a istoriei numai în plan artistic sau conceptual, Eminescu se încadrează în aceste norme și strălucește prin profunzimea lui originalitate, astfel că, în 1872, Titu Maiorescu îl caracterizează ca “un om al timpului modern”, supus influențelor contemporane, pe care le asimilează perfect, spre a crea apoi într-o viziune profund personală.

Universul semantic al creației eminesciene se bazează pe întrebări privind raportul om-cosmos. Natura sensibilizată, esențializată este înrâurită de zbuciumul său sufletească, de

dramatismul existenței umane, de permanenta stare de tensiune lirică între dimensiunea socială și cea cosmică a omului, generată de imposibilitatea integrării acestuia în armonia cosmică din care a fost dislocat.

Pentru atenuarea acestei tensiuni, Eminescu sugerează în opera sa două căi poetice, devenite mituri lirice: **dragostea și moartea**. Ideea refacerii armoniei eu-cosmos prin moarte constituie ideea poetică centrală a elegiei **Mai am un singur dor**.

Titlul poeziei este reluat în primul vers, fiind o sintagmă care conține ideea aspirației, prin grupul predicat-complement, “am un...dor” și ideea irepetabilului, unicității, prin adjectivul antepus “singur” însoțit de numeralul cu valoare adjectivală *un*.

Adverbul *mai* așezat la începutul sintagmei – titlul și vers – sugerează continuitatea aspirațiilor din alte poezii, în care armonia *eu - cosmos* nu s-a realizat prin iubire.

După opinia lui G. Călinescu (**Opera lui Eminescu**, vol. II, Editura Minerva, 1970, p. 202), poezia “*coboară până în inima miturilor folclorice*”, iar ideea poetică e cosmică: “*Natura e cosmosul veșnic în care se topesc fenomenele și în care intrarea e condiționată de extincție*”.

Propoziția afirmativă cu care debutează poezia exprimă, de fapt, ultimile semne ale voinței, având în vedere că este definitivată, probabil, în 1883, an ce marchează accentuarea suferinței poetului, dar și “moartea” sa ca artist.

Compozițional, elegia este concepută în trei părți, fiecare alcătuită din trei catrene mixte, monomorfe. Primul catren sugerează, într-o viziune de neliniște existențială, tabloul naturii în care dorește poetul să-și afle sfârșitul, o atmosferă sumbră, pentru ca în următoarele

versuri, în care moartea este imaginată ca o retragere într-un somn adânc, dar și ca o extensie în universul acvatic și în universul-univers, cadrul să fie mai luminos, mai senin. Referindu-se la aceste versuri, G. Călinescu (Op. cit. p. 200) scria: *“E prea puțin a vorbi de sentimentul naturii. Aici poetul are sensul cosmogonic al primordialității apei și al caracterului ei de emblemă a Haosului”*.

Strofa a II-a se conturează printr-un joc de lumini și umbre, bocetul tradițional, deci ultimei legături cu societatea, îi este preferat, acel cadru eminescian constituit din elemente telurice, care se vor completa cu elemente cosmice în ultima strofă. Eminescu dezvoltă în această parte a poemei ideea **umanizării universului**, odată cu integrarea omului în circuitul cosmic, a omului de geniu în absolut.

Conflictul eului cu lumea, cu dorința de păstrare a propriei identități, ca și în finalul poemei **Luceafărul**, *“Ci eu în lumea mea mă simt / Nemuritor și rece”*, este realizat artistic prin ambiguitatea semantică a raportului sintactic și prin întrebuintarea nearticulată a substantivului *singurătate*, sinonim cu *“lumea mea”*, condiție a omului de geniu.

Interpretarea care urmează pune un accent deosebit pe structura poemului și pe valențele lui de expresie, pentru că o interpretare de text necesită o atenție mai mare acordată limbajului poetic.

Principală cale de realizare a ideii poetice din elegia **Mai am un singur dor** este perfectă concordanță între lexic, sintaxă și prozodie, prin care Eminescu și-a creat o limbă poetică originală, dând cuvintelor comune, de multe ori uzate, sensuri și semnificații noi, dovedind, după cum a scris Mihai Drăgan (Aproximații critice, Editura Junimea, 1970, p.134) *“capacitatea limbii noastre de a exprima cugetări în forme sensibile”*. Ca urmare, în lirica eminesciană sensurile nu vin din afara textului, ele se nasc din crearea propriului său spațiu poetic.

Însingurarea eternă a omului de geniu îi deschide calea accesului la sublim – *“mai am un singur dor”* - domeniul accesibil doar

cugetului, prin oprirea timpului exterior și cufundarea în mit, într-o durată eternă.

Concretizarea acestor idei se face în acest poem printr-o frază poetică de o simplitate clasică, în care predomină structurile paratactice. Primei propoziții principale din strofa I, îi sunt subordonate 4 secundare apozitionale, coordonate prin juxtapunere care explică în ce constă **“dorul”** poetului: *“Să mă lăsați să mor”* și acolo *“Să-mi fie somnul lin / Și codrul aproape, / Pe-ntinsele ape / Să am un cer senin”*. În strofa a II-a, există alte 5 propoziții coordonate tot prin parataxă.

Cele 21 de predicate sunt exprimate prin verbe la conjunctiv (10) sugerând posibilitatea realizării acțiunii, 5 verbe la indicativ prezent, 5 la indicativ viitor și un imperativ – acesta din urmă, situat în finalul primei strofe, intră în alcătuirea unei propoziții enunțiative, afirmative, coordonată adversativ cu anterioarele care sunt negative, prin conjuncția *ci* și conțin refuzul poetului: *“nu-mi trebuie flamuri / Nu voi mormânt bogat / Ci-mi împlețiți un pat / Din tinere ramuri”*.

Verbele la timpul prezent: *am, nu-mi trebuie, nu voi, cad, răsar*, sugerează concomitența acțiunilor, dar și ceea ce dorește poetul: *am / nu-mi, nu voi, cad / răsar*.

În ultima strofă, alături de formele verbale populare de viitor: *n-oi mai fi, m-or troieni, o să-mi zâmbească* stau formele literare: *va geme, eu voi fi (pământ)* care dau concretețe și siguranță dorinței poetului de integrare în armonia cosmosului.

Sugestivă pentru pendularea confesiunii lirice este conjuncția *să* în formarea conjunctivului prezent: *“Să mă lăsați să mor / Să-mi fie somnul lin”*...

Cadrul în care eul poetic dorește să se reintegreze în natură este puternic sugerat cu ajutorul substantivelor (35 la număr), din care 11 au funcție de subiect și apar personificate, dând textului o tensiune emoțională metafizică: *codrul, luna, toamna, izvoarele, talanga, luceferii, cântul mării* etc.

Larg reprezentate sunt și atributele (18), din care 12 – adjectivale, cu valoare de epitețe (10), unele antepuse: **singur dor, întinsele**

ape, tinere ramuri, aspru cânt, 6 – substantive, toate fiind determinante ale substantivelor – complemente circumstanțiale de loc.

În discursul liric eminescian, pentru conturarea spațiului și timpului preferat pentru extincție, de o mare importanță este recurența grupurilor sintactice circumstanțiale, fie de loc (9): *la marginea mării, pe ape, în urma mea, la creștet, aproape, prin vârful, deasupra-mi, din umbră, în singurătate*, fie de timp (5): *în liniștea serii* (o atmosferă românească arhetipală, timp al misterelor cu care poetul comunică), *de-atunci înainte*, iar, cu sensul “din nou”, fie de mod (3): *cu zgomot, întruna, cu drag* sau de cauză: *fiind prieteni, de patemi*.

Complementele directe (5) sunt exprimate prin substantive care completează sfera semantică prin care este realizată ideea poetică, creând tensiuni lirice: *dor, sicriu, pat, vânt, creanga*, alături de substantivele – complementele indirecte *din ramuri* (nuanțe instrumentală), *frunzișului* care e un subiect logic al propoziției din care face parte.

Specifice limbajului poetic eminescian sunt formele pronominale conjunctive în *dativ*, unele cu *valoare posesivă*: *să-mi fie, nu-mi trebuie, ci-mi împlătesc, deasupra-mi, fiindu-mi prieteni, în singurătate-mi*, care conferă originalitate construcției stilistice, căpătând la Eminescu maximă expresivitate.

Dumitru Irimia, în lucrarea **Limbajul poetic eminescian**, Editura “Junimea”, 1979, afirma: “*semantica formelor conjuncte de dativ se caracterizează printr-o stare de ambiguitate complexă – de la ideea de posesiune: “fiindu-mi prieteni, în singurătate-mi” – la atribuirea prin antiteză: Nu-mi trebuie flamuri”, “Ci-mi împlătesc un pat” / Din tinere ramuri”, dar nimeni să “nu-mi plângă la creștet”, pentru că “Deasupra-mi teiul sfânt” își va scutura creanga.*

Prin moarte, eul poetic nu este distrus, înregistrăm, astfel, în **Mai am un singur dor** o aglomerare de pronume personale la persoana I și de verbe cu persoana I inclusă; “*Să-mi fie somnul lin*”, “*Să am un cer senin*”, “*Nu-mi trebuie flamuri*”, care sugerează într-un

plan simbolic, mioritic, reîntoarcerea în spațiul etern al naturii.

Sintaxa poetică este reprezentată și prin inversiune. Eminescu modifică intonația, transferă încărcătura afectivă în scopul urmărit, prin punerea în relief a cuvintelor cu cea mai mare importanță în structura versului: “*Să-mi fie somnul lin*”, “**Pe-ntinsele ape** / *Să am un cer senin*”, “**Pătrunză talanga** / *Al serii rece vânt*”, “**M-or troieni cu drag** / *aduceri aminte*”, “*Va geme de patimi* / **Al mării aspru cânt**”.

Componenta și stratificarea pe origini a lexicului poeziei prilejuiește o seamă de observații: din cele 121 unități lexicale, câte însumează textul, 102 sunt de origine latină, 10 împrumuturi din slava veche (*trebuie, bogat, glas, izvor, vârful, sfânt, pribeag, drag, prieten, zâmbească*), 3 din neogracă (*pat, flamuri, patimi*), unul bulgar (*creangă*), 2 din sârbă (*zgomot, cetini*), unul maghiar (*sicriu*), unul albanez (*brad*), unul bulgar (*creangă*), unul creat de la temă slavă prin adăugarea prefixului *îm-* (*împlătesc*) și unul, după D.E.X. și D.L.R., cu origine necunoscută (*iar*) și *talanga* o onomatopee aparținând limbii noastre.

Etimologia lexicului din **Mai am un singur dor** dovedește încă o dată că moștenirea latină stă pe primul loc în lirica eminesciană, majoritatea cuvintelor utilizate intră în fondul de bază al lexicului nostru.

Nici un neologism împrumutat nu întâlnim în text, doar un derivat (*singurătate*), 3 fonetisme (*voi, nime, patemi*), 4 locuțiuni (2 substantive, 2 adverbiale), primele fiind personificări folosite în contexte figurate, un verb iotacizat (*pătrunză*), asociat cu onomatopeea devenită substantiv în limba noastră (*talanga*) care vine să contureze dorința de fuziune cu un timp arhaic, imemorial.

Farmecul incomparabil al poemei constă și în polifonismul ei tânguitor și profund: “*Și nime-n urma mea / Nu-mi plângă la creștet*”.

Senzația de pendulare este sugerată și prin alternarea rimei împerecheate în primele patru versuri ale fiecărei strofe cu rima îmbrățișată în

următoarele versuri, terminate în vocale și consoane, din cuvintele cu cea mai profundă semnificație: **dor-mor, serii-mării, talanga-creanga, vânt-sfânt, cetini-prieteni, cânt-pământ, patemi-singurătate-mi.**

Ritmul poemei e calm, domol, dătător de o neobișnuită liniște metafizică. Iambul alternează cu amfibrahul, un iamb abundent, dându-i o muzicalitate specifică – liniștea profund melancolică, prin care elegia se aseamănă **Mioriței**.

Versul cu inflexiuni muzicale creează iluzia legănării între cer și pământ, între ape și lună, între codru și luceferi, într-o imperioasă dorință de cuprindere a universului, de armonizare a sufletului cu totalitatea.

Reproducând mișcarea perpetuă a naturii, a cosmosului, a vieții, transformate în mișcări ale sufletului, Eminescu pune din nou în evidență originala sa filosofie a spațiului poetic: **convertirea lumii în substanță sufletească** prin muzică și lumină.

Timpul ales este un timp cosmic, un interval mitic prin care comunică pământul cu cerul, creând posibilitatea reintegrării în orice anopimp: primăvara, când sunt tinere ramuri, toamna, care să poată “*să dea glas / Frunzișului veșted*”, vara când “*teiul sfânt*” poate “*să-și scuture creanga*” sau chiar iarna, când amintirile “*m-or troieni*”. Nici spațiul nu este determinat; el este și teluric și cosmic, după cum aparține dimensiunii sociale sau cosmice.

Componentele semantice ale celor două dimensiuni apar în opoziție și prin sintaxă. Termenii care se înscriu în sfera semantică a cosmicului (*cer, lună, luceferi*), a acvaticului (*ape, izvoare, mare*), a străvechilor ocupații românești – păstoritul (*talanga*), a osmozei om-natură (*codru, teiul sfânt*), intră numai în componența propozițiilor enunțiative afirmative și dezvoltate.

Propozițiile enunțiative negative cuprind termeni ce sugerează ieșirea din contingent, din tradiție, refuzul eului liric a tot ce poate purta amprentă umană: “*Nu-mi trebuie flamuri*”, “*Nu voi sicriu bogat*”, nimeni “*Nu-mi plângă la creștet*”, pentru viața mea nu va mai

fi o permanentă rătăcire, ci mă voi reintegra statornic în unitatea primordială: “*Cum n-oi mai fi pribeag / De-atunci înainte / M-or troieni cu drag / Aduceri aminte*”.

Substantivul **prieteni** și adverbul **iar** sugerează ideea reintegrării, intimității misterioase, asemănătoare celei din **Miorița**, cosmosul fiind încântat “*o să-mi zâmbescă iar*” la revenirea mea din lumea efemeră, prin timpul ales –**seara**, interval în care se petrece moartea inițiată, prin spațiul ales – **marea și cerul**, prin calea aleasă – **somnul**, caracterizate prin sens de tranziție, nedeterminate, prin introspecție, îndepărtându-l de lumea suferinței.

Eternitatea morții constă în elegia **Mai am un singur dor** în schimbul între timpul trăit și veșnica mișcare a universului infinit.

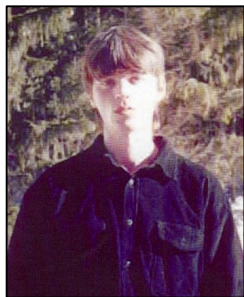
Mișcarea și muzica reprezintă în poezia lui Eminescu proiecția sufletului care spewră ca după moarte să-și contopească solitudinea, pribegia cu zbuciumul veșnic al naturii. De aici și preferința poetului pentru o serie întregă de senzații sonore venite din natură care au atribuit de a fi infinite: foșnetul frunzelor, zgomotul izvoarelor ce cad, murmurul valurilor care se sparg de stânci, sunetul tălângii, cântecul gemut al mării, opuse vocii omenеști trecătoare, dar și pentru crearea unei atmosfere romantice de clar-obscur care se încheagă și se dizolvă neconținut: apa nemărginită sugerând inconsistența, incertitudinea, necuprinsul albastru al cerului – simbol al infinitului, lumina eterată a clarului selenar, creatoare a unei atmosfere confuze.

Prin varietatea metrică, prin tehnică muzicală și sugestie, poezia contribuie la nuanțarea aceluia fior inefabil al devenirii cosmice prin moarte. Cum orice poet mare este, în primul rând, un creator de limbă poetică, Eminescu realizează la noi, în acest sens, o adevărată revoluție estetică, drumul parcurs fiind unul de la romantismul învolburat al tinereții la structura armonioasă a unui clasicism romantic.

Prof. **Maria CÂRLESCU**

Școala Nr. 10 “Mihail Sadoveanu”, Vaslui

DANIEL GROSU

S-a născut la Vaslui, la 8 august 1969. A lucrat ca ziarist în redacțiile publicațiilor: “Phoenix” (1990), “Oferta” (1992-1995), “Monitorul de Vaslui” (1996-2000, “Observator” (2000), “Est Expres” (din 2001). Colaborator la publicațiile “În slujba patriei”(1998), “Povești adevărate” (1998), “ProSport” (din 1998). Membru al cenaclului literar vasluian din anul 1989. În 1997 a publicat romanul umoristic “Eu și Păcăliciul”.

“Aflat la cea de-a doua sa carte publicată, Daniel Grosu, tânărul prozator din Vaslui, a beneficiat încă din timpul enigmaticei sale adolescențe de prețuirea și recomandarea – în cadrul cenaclului literar județean - unui poet de excepție, Ion Iancu Lefter, poet care îl prezenta pe imberbul poet – prozator despre care scriem astăzi ca fiind, pur și simplu, un nebun. “Un nebun care nu trage cu gloanțe, ci cu tiruri de cuvinte!”. Pe atunci, ținem noi minte, Daniel Grosu, bărbatul de astăzi, împușca în stele, bănuind că, pe undeva, pe boltă, o să-și descopere călăuza sau norocul. Nu știm să fi mers mai departe în căutarea sa pe boltă; mai realist acum, tânărul poet a “coborât” printre oameni ca ziarist, ca om al cetății implicat în năruirea și zidirea ei și, iată, ca prozator, în ultima vreme.

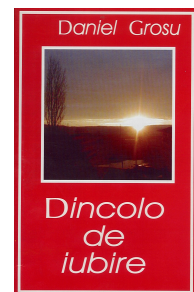
Despre prozator discutăm acum. Este unul bun, Un prozator ce-și recrutează personajele, fără a se cantona în provincialism, din lumea pestriță și mărunță a locurilor noastre. Mici negustori, mai toți șireți șă fără orizont, convinși că-s foc de deștepti, plini de umor și cu mare trecere la femei – de fapt, cred, o obsesie a tuturor personajelor masculine din carte -, tinere fete care-și caută dragostea (norocul) prin preajma tânărului cu nume inteligent, Luc, hotărât să evolueze, prin iubire, spre o zare himerică, inaccesibilă lui din păcate, zona unde încep și se sfârșesc toate, dincolo de iubire.

Nu-l suspectez pe autor că ar cocheta cu filosofia, de aceea, titlul cărții, inspirat ales, îmi pare a nu face trimitere nici la Kant, nici la existențialiști, ci, mai degrabă, la oamenii simpli din Vaslui, oameni ce-și pun, simptomatic, aceleași probleme care-i frământă și zbuciumă și pe cei mai profunzi învățați.

Peste toate personajele, ca un curcubeu, aruncă lumină blândă Crenguța, fata în care înmugurește (la timp) femeia și care, în viziunea mea, este o compensare pe care destinul i-o dăruiește imaturului Luc, atunci când pare a o “răpi” pe insuficient conturata Anca, femeie care are totuși un rol pozitiv în derularea evenimentelor, acela de a-l maturiza pe fostul ei iubit.

Despre Luc nu vreau să scriu nimic. Îl las să evolueze în altă carte, sugerându-i de pe acum autorului să nu-și propună să fie prezent peste tot în scrierile sale, să încerce să apară cu discreție și să observe abia atunci când lipsește.

În rest numai de bine. Fără a face exagerări... Când în lume mai apare un scriitor, noaptea, mai ales în nopțile de vară, stelele nu mai pot închide ochii. S-ar părea că astfel de stări îi încearcă și pe unii dintre concitadinii lui Daniel Grosu.

Corneliu BICHINET

“Alergând în căutarea ta, iubire, uneori poate te-am rănit, fără să vreau. Iar tu, superbă în capriciile tale, m-ai condamnat atunci la suferință. Și să nu mă ierți niciodată. Dar vreau să știi că îți iubesc ura cu care mă urăști și neiertarea.

Nu vreau să te mai pierd niciodată.

Chiar de ar fi ca, iubind, să sufăr din nou, iar sufletul să-mi fie pururi o rană...

Chiar de ar fi să-mi ard de fiecare dată aripile în focul tău sublim...

Chiar de ar fi ca, din zborul tău voievodal către Soare, să mă lași pradă căderii și să mă zdrobesc de un pământ pustiu și zadarnic de-atâtea singurătăți...

...Eu te voi aștepta mereu la mine în suflet, să mă alini sau să mă chinui, să mă săruți sau să mă ucizi, pentru că dincolo de tine nu mai este decât o nesfârșită tristețe. Și un pustiu, un pustiu imens, care nu poate fi umplut decât tot cu iubire.”

Daniel GROSU

DUMITRU APOSTOLACHE

Profesorul între “ a fi ” și “a avea”

Cele mai mari speranțe ale noastre s-au născut și au început să prindă viață pe băncile școlii.

O școală urcă sau coboară în funcție de profesorii care o slujesc.

Activitatea instructiv-educativă constituie o chemare în absolut.

Profesorii au învățat de la stele că doar explozia lor interioară le îngăduie să strălucească. În fond ei însăși sunt stele răsărite din adâncuri de vreme și a căror lumină mai strălucește încă și după trecerea lor în Neființă.

Ei sunt cei care dăruiesc fiecărei generații de elevi o parte din sufletul lor – spațiul din care se revarsă căldură, înțelegere și iubire.

Dintotdeauna însă salariile lor au reprezentat și încă mai reprezintă o mare ispită spre a pleca de la catedră și să nu uităm ca ispita e mai perseverentă decât virtutea.

În marea lor parte, profesorii au o fire cinstită, pasionată de idei înălțătoare, de concepte profund intelectuale.

Au avut și au capacitatea de a se înălța deasupra societății determinate de interese materiale meschine.

Drept urmare au luat această ispită ca pe o cursă menită să-i abată de la credința lor în misiunea pe care și-au asumat-o.

Dacă s-ar fi lăsat prinși în ea, și-ar fi compromis statutul lor de apostoli ai neamului și-ar fi renunțat cu ușurință la ideea că educația este cel mai frumos dar pe care îl poți oferi copiilor.

Ce-i drept, alternativa schimbării meseriei pentru o retribuire mai mare este logică.

Retribuția profesorilor a fost și rămâne o provocare pentru a-și schimba profesia, pentru a ș-o abandona în scopul obținerii unui loc mai bine plătit, mai călduț, cu mai puțină bătaie de cap și cu mai puțină responsabilitate civică și morală, de cele mai multe ori.

Profesorii totali nu cunosc îndoiala. Ceea ce fac ei pentru elevi, fac din inimă. Profesorii pun toată inima, elevii întreaga lor tandrețe și rezultatul este de cele mai multe ori o frumoasă simfonie intelectuală.

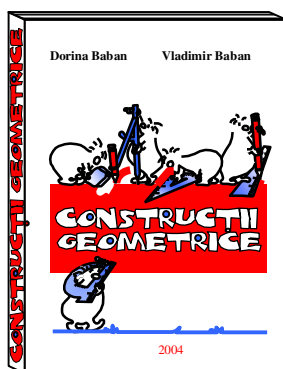
Corpului profesoral i s-a oferit în permanență posibilitatea de a renunța la “a fi” în schimbul lui “a avea”.

Profesorii autentici însă nu s-au lăsat ispitiți să coboare de la “a fi” la “a avea”, știind că acceptarea unei astfel de ispite ar duce la descalificare și mutilarea demnității lor, la părăsirea lumii cărților.

A fi profesor înseamnă a fi un om cu un suflet clocotitor de idei și pasiuni, un om plin de pătrundere psihologică, înseamnă a-ți asuma o mare și frumoasă responsabilitate – instruirea și educarea vârstarelor neamului, cultivarea inteligenței viitoare a acestui popor.

Posibilitatea de a opta pentru prioritatea lui “a avea” a existat din todeauna. Dar profesorii, personaje – sumă a lumii, au optat și optează pentru primatul lui “a fi”.

Lansare de carte

„CONSTRUCȚII GEOMETRICE”

Autori profesorii Dorina și Vladimir Baban

După 1989, în județul nostru, ca de altfel în toată țara, autorii de cărți s-au înmulțit ca ciupercile după ploaie: Numai cine nu vrea nu publică. Totul e să ai bani. Edituri sunt destule.

Lucrurile se schimbă mult când vine vorba de cărți cu conținut științific. În acest caz autorii sunt ușor de numărat, fiind puțini, iar valorile lucrărilor aproape evidente pentru

avizați, pentru cei în specialitate.

La finele anului 2004, la Editura PIAR din Vaslui, a apărut cartea **CONSTRUCȚII GEOMETRICE** a profesorilor Dorina și Vladimir Baban, de la Școala „Vasile Alecsandri” și respectiv Școala „Alexandra Nechita” din Vaslui.

Menționăm că inițiativa soților Dorina și Vlad Baban a fost călduros salutăată de către profesor universitar doctor Dan Brânzei de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași.

Lucrarea este structurată pe șase capitole. Primele patru reprezintă construcții geometrice clasice grupate pe teme ce constituie în același timp titlurile respectivelor capitole: „Construcții de perpendiculare și paralele”, „Construcții de

La lansarea cărții, dintre cei doi autori: prof. Dorina Baban (în prim plan elevi).

cercuri”, „Construcția unor segmente de lungimi date” și „Construcția unor triunghiuri cu laturi și linii importante date”.

Capitolul V, denumit „Demonstrații geometrice” oferă rezolvări geometrice pe bază de construcții unor relații matematice, sume celebre, proprietăți și teoremei lui Pitagora.

Ultimul capitol, al șaselea, intitulat „Probleme de construcții geometrice” conține enunțul a 155 probleme, cu indicațiile și soluțiile respective, fiind ele una sau mai multe. Toate au darul de a stimula gândirea creatoare și imaginația elevilor.

Capitolele sunt precedate de o prefață semnată de profesor universitar doctor Dan Brânzei și un „Argument” al autorilor.

Bibliografia care însumează 26 de lucrări este adecvată temei și consemnată conform normelor metodologice.

Apreciem caracterul unitar al lucrării și al fiecărui capitol, ca și estetica ei.

Tehnoredactarea și ilustrarea grafică scot în evidență faptul că profesoara Dorina Baban a reușit să îndeplinească armonios conținutul științific al lucrării cu o prezentare grafică unică și valoroasă.

Prof. Dumitru Apostolache,
autorul acestui articol despre
carte, prezentând cartea
(în prim plan, elevi).

Privită în ansamblul ei, cartea profesorilor Dorina și Vladimir Baban reprezintă un elaborat științific valoros, care se remarcă prin câteva dimensiuni esențiale: structurarea inteligentă a problematicii abordate, expunerea graduată, logică și pertinentă a ideilor, aderența la nevoile practice, concrete ale activității de pregătire a elevilor pentru testele naționale, bacalaureat, admitere în învățământul superior și olimpiadele școlare, precum și a celei de pregătire a profesorilor pentru examenul de definitivat și obținerea gradelor didactice.

Cartea este rezultatul unei experiențe didactice bogate a celor doi autori și a unui efort constant dăruit ideii de sprijin a muncii consacrate rezolvării de probleme de construcții geometrice, pentru îmbogățirea cunoștințelor și pentru obținerea deprinderii de a lucra și gândi matematic.

Beneficiul generat de apariția unei asemenea lucrări poate fi apreciat și sub aspectul adresabilității concrete a cărții către utilizatori, elevi și profesori.

Cei care vor parcurge paginile cărții CONSTRUCȚII GEOMETRICE vor constata cu ușurință că aceasta este atractivă prin modul de prezentare, valoroasă prin conținut și că izvorăște din entuziasmul și dorința a doi oameni de școală, cu pasiune și devotament pentru propria meserie, de a îndruma elevii iubitori de matematică în studiul acesteia.

Profesor, **Dumitru APOSTOLACHE**,
Liceul Teoretic „Emil Racoviță” Vaslui

CUPRINS:

La aniversare – Theodor Codreanu – 60 de ani	3
Theodor Codreanu – Poet și simbol	5
Theodor Codreanu – Mitul Eminescu	11
Basarabia sau Drama Sfâșierii	18
Gânduri la aniversare	21
Grigore Vieru - 70 de ani de viață	27
O conștiință lucidă și ziditoare a neamului	28
La nașterea poetului	30
Fascinația cuvântului poetic	30
Clipe de grație cu Grigore Vieru	32
Un vis împlinit	34
Marin Preda – Filosofie de existență, un mod de a fi scriitor	35
Mihail Sadoveanu – Portretul artistului în tinerețe	37
George Enescu	39
In memoriam : Ion Mîță	43
Mihai Eminescu – Mai am un singur dor. Interpretare	48
Daniel Grosu	52
Dumitru Apostolache	53